

Polemica Eminescu - N. Xenopol sau jocul de-a xenofobia !

1. Eminescologia – Șantierul lui Sisif ?

Viața și opera lui Eminescu au fost scotocite prin toate ungherele, în căutarea unor neștiute adevăruri sau uitate întâmplări, ce nu au fost luminate încă¹.

Cu toate acestea, pe harta continentului Eminescu rămân în continuare un număr apreciabil de "*pete albe*", constituite în veritabile "*terra incognita*", despre care se poate afirma: "*hic sunt leones*". În rândul locurilor pline de sălbăticiuni se înscriu și teritoriile înfricoșătoare ale așa-zisei xenofobii eminesciene. Acestea sunt ocolite de exploratorii spațiului eminescian, de teamă să nu înfurie leonienele feline.

Alți cercetători preferă subiectele mari, esențiale, tratate în manieră academică, cu excursuri savante în universul eminescian, evitând capitolele minore, secundare, un veritabil "*sumum*" de chestiuni neclare, ambiguii, neelucidate încă², discutabile, problematice sau care au iscat polemici nesfârșite. Dar ambele tărmuri de cercetare, unul situat pe continentului străbătut de drumurile bătătorite de eminescologi, altul aflat pe nisipurile mișcătoare ale deșertului păzit de lei, dau ființă și formă unui laborios sit arheologic eminescian: un veritabil șantier al lui Sisif, unde truda nu sfârșește niciodată !

Subiectele în gamă minoră pot fi clasificate, după criterii formale, desigur, în câteva categorii, prea adesea puse la sertarul uitării, pe care le vom numi "*fișiere eminesciene*":

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=JpKUJV91zJs;>

² [http://www.bucurestivechisinoi.ro/2014/01/10-controverse-de-ieri-si-de-azi-despre-mihai-eminescu-cu-eminescologul-n-georgescu/;](http://www.bucurestivechisinoi.ro/2014/01/10-controverse-de-ieri-si-de-azi-despre-mihai-eminescu-cu-eminescologul-n-georgescu/)

- a) fișierul *Biografic*: Controverse privind data și locul³ nașterii; Ipoteze privind moartea lui Eminescu;⁴ Chestiuni privind originea etnică a familiei lui Eminescu⁵;
- b) fișierul de *Stare civilă*: Controverse privind certificatele de stare civilă, de deces, de înhumare⁶; Pașapoartele lui Eminescu din perioada 1883-1889; Cum a părăsit Eminescu România în 1883 și cu ce documente de călătorie a voiajat acesta în străinătate, împreună cu Chibici Revneanu ⁷? A avut Eminescu copii din afara căsătoriei ⁸?
- c) fișierul *Educațional*: Unde și când a finalizat Eminescu studiile liceale ⁹?; Ce diplome școlare sau de absolvire a obținut Eminescu ?; De ce a părăsit subit Eminescu cursurile universitare de la Viena, dar pe cele de la Berlin ? Chestiunea doctoratului nefinalizat;
- d) fișierul *Social*: Care a fost starea materială a familiei Poetului ?; A fost Eminescu un om sărac sau a avut suficiente resurse bănești, raportate la câștigurile din epocă ¹⁰?; A avut de îndurat Eminescu privațiuni sau s-a bucurat de ajutor din partea societății ¹¹?
- e) fișierul *Religios*: A fost Eminescu ateu ¹²?; Atitudinea lui Eminescu față de religie¹³, biserică¹⁴, creștinism¹⁵, precum și poziția sa¹⁶ în raport cu alte culte¹⁷; Propunerea de construire a unei catedrale¹⁸;

³ <http://www.luceafarul.net/pe-urmele-lui-mihai-eminescu-vii-eminescu-la-dumbraveni>;

⁴ https://www.academia.edu/6720008/Noi_ipoteze_despre_moartea_lui_Eminescu;

⁵ <http://crispedia.ro/mihai-eminescu-tabel-cronologic/>; http://negrupealb.ning.com/profiles/blogs/originile-neamului-si-numelui-eminescu?xg_source=activity;

⁶ De ce există două certificate de botez ale lui Eminescu ? Unul, la Arhivele Naționale Jud. Botoșani, altul la Iași ? vezi D.J.A.N.-Iași, Col. Documente, 552/2, f.1.v, la nr.3, orig; respectiv, D.J.A.N.-Botoșani, Col. *Registre de stare civilă*, mitrice, *Biserica Uspenia*, Botoșani, reg.81/1850, f.2., orig.

⁷ Din păcate, aceste documente nu există în arhivele românești.

⁸ http://confluente.ro/A_avut_eminescu_copii_ion_ionescu_bucovu_1352051358.html;

⁹ Nu se știe unde a urmat Eminescu primele clase primare. De asemenea, este de mirare faptul că Liceul din Botoșani a oferit lui Eminescu un certificat de absolvire, pentru a urma cursuri universitare la Berlin.

¹⁰ Oricât de puțini sau mulți, banii nu erau punctul forte al lui Eminescu. Ajutorul trimis de familie studentului Eminescu la Viena sau Berlin, listele de subscripții, bursele primite de la "*Junimea*", salariile ca funcționar, jurnalist etc nu erau suficiente.

¹¹ <https://ro.scribd.com/doc/307093120/La-steaua-O-interpretare-hermeneutica>;

¹² <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/melian/4.htm>; <https://www.youtube.com/watch?v=ACR11XytggE>;

- f) fișierul *Medical*: Care au fost maladiile poetului?; Care au fost tratamentele urmate?; Unde se află și ce conțineau fișele de internare/externare?; La ce spitale a fost internat și în ce perioadă?; Deces din cauze naturale sau deces provocat ?; Circumstanțele morții lui Eminescu (controversele necropsiei); Cauzele directe și cauzele indirecte ale decesului; *Mal praxis*, accident sau crimă ? ; Intoxicație cu mercur sau supradoză de tranchilizante neuro-psihice ?;
- g) fișierul *Literar*: Unde a debutat Eminescu (*"Familia" "Lăcrămioarele..."*) ? ¹⁹; A fost Eminescu judecat obiectiv de criticii epocii sale ²⁰ ?; Critică tendențioasă sau critică în spiritul principiilor estetice ?; Ce mesaj discret ascunde Coperta I a *Ediției Princeps* ? ²¹; Este *Ediția I* (Maiorescu) o ediție cu algoritm tipografic secret ²²?; Sunt corecte variantele de lectură și modurile de editare a cuvintelor din manuscrisele lui Eminescu ²³? ; Ediție definitivă sau ediții de autor (editor) ²⁴ ?; Chestiuni controversate privind sursele de inspirație ale lui Eminescu ²⁵; Mai sunt opere, poezii, articole cu presupusă paternitate eminesciană ²⁶, nepublicate încă ²⁷?; Când a

¹³ <http://www.doxologia.ro/actualitate/alte-articole/mantuitorul-hristos-poezia-lui-eminescu;>

¹⁴ <http://convorbiri-literare.dntis.ro/TATAian10.html;>

¹⁵ <http://victor-roncea.blogspot.ro/2009/01/familia-eminescu-si-ortodoxia-cu.html;>

¹⁶ <http://www.mihai-eminescu.ro/dimensiunea-crestina/80-credinta-lui-eminescu;>

¹⁷ <http://razvan-codrescu.blogspot.ro/2010/01/eminescu-160-de-ani-de-la-nastere.html;>

¹⁸ <http://www.luceafarul.net/cateva-consideratii-despre-relatia-operei-lui-eminescu-cu-spatiul-religios;>

¹⁹ [https://revistaiosifvulcan.wordpress.com/teme/eseuri-si-studii/constantin-malinas-eminescu-si-revista-%E2%80%9Cfamilia%E2%80%9D/;](https://revistaiosifvulcan.wordpress.com/teme/eseuri-si-studii/constantin-malinas-eminescu-si-revista-%E2%80%9Cfamilia%E2%80%9D/) http://adevarul.ro/cultura/carti/cum-scria-eminescu-16-ani-1_53c292090d133766a861b03d/index.html;

²⁰ http://www2.nord-literar.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=171&Itemid=41;

²¹ <https://www.scribd.com/document/12738647/DAN-TOMA-DULCIU-EMINESCU-Misterele-EDITIEI-PRINCEPS-1883;>

²² <https://www.scribd.com/doc/89683536/Cateva-considera%C5%A3ii-cu-privire-la-Edi%C5%A3ia-Princeps-a-Poeziilor-lui-Eminescu;>

²³ <http://convorbiri-literare.dntis.ro/GAVRILian3.html;>

²⁴ http://www.romlit.ro/ediile_eminescu;

²⁵ [http://www.luceafarul.net/mihai-eminescu-surse-folclorice-ale-poeziei-sara-pe-deal%E2%80%9D/;](http://www.luceafarul.net/mihai-eminescu-surse-folclorice-ale-poeziei-sara-pe-deal%E2%80%9D/)

²⁶ <https://www.scribd.com/document/318989425/Idil%C4%83-modern%C4%83-o-poezie-eminesciana-necunoscuta;>

²⁷ <https://www.scribd.com/document/117698129/Eminescu-Inedit-Editiile-Eminescu-Papier-a-Cigarette;>

- debutat Eminescu în lumea literară anglo-saxonă²⁸?; A fost Eminescu obiectul unui raport prezentat la "*Congresul Internațional de la Amsterdam*" (Septembrie 1883)²⁹?; Ce consecințe au rezultat de aici?; Textele licențioase eminesciene;³⁰ Instrumente de diseminare a creației eminesciene în rândul publicului din acea epocă (romanza, liedul);
- h) fișierul *Juridic*: Ce erori fundamentale conțin actele de inculpare din *Dosarul Eminescu* (1883 și 1889)³¹?; Poate fi redeschis *Dosarul Eminescu* pe cale judiciară³²?; Cine au fost/sunt titularii drepturilor de proprietate intelectuală (drepturi de autor), pentru operele lui Eminescu³³?; Unde sunt în prezent cărțile și manuscrisele lui Eminescu³⁴?; Cunoștințe juridice în opera lui Eminescu³⁵?; Poate fi folosit numele lui Eminescu pentru reclame, denumiri comerciale, entități publice sau private?;
- i) fișierul cu *Chestiuni confidențiale*: Unde, când și în ce mod a stat Eminescu în atenția serviciilor speciale³⁶ ale statului român dar și ale puterilor străine?³⁷; A fost Eminescu membru al unor organizații secrete/discrete de natură masonică?³⁸; Eminescu și înființarea *Societății*

28

https://www.academia.edu/25072644/%C3%8En_jurul_unei_traduceri_eminesciene_din_Samuel_Langhorne_Clemens; <https://www.academia.edu/s/8009b054d9/1877-prima-traducere-in-limba-engleza-a-unei-poezii-eminesciene>; http://www.romlit.ro/o_traducere_a_lui_eminescu_din_mark_twain;

²⁹ https://www.academia.edu/26654599/Mihai_Eminescu_Documente_inedite.docx;

³⁰ <http://www.pruteanu.ro/202eseuri/emin-lic-avert.htm>;

³¹ <https://www.scribd.com/doc/294238788/Eminescu-In-Culisele-Justitiei-Dosarul-Interdictiei-Judecatoresti>;

³² <https://arhivaluceafarulromanesc.wordpress.com/%E2%96%BC-jurnalism/gheorghe-gavrila-copil-proces-penal-%E2%80%99Emihail-eminescu%E2%80%99C/>;

³³ https://www.academia.edu/26504646/Mihai_Eminescu_intre_elite_si_vulg.pdf;

³⁴ <https://www.scribd.com/doc/202559874/O-IPOTEZA-BIBLIOTECA-LUI-EMINESCU-LA-COLEGIUL-NATIONAL-GH-SINCAI-BUCURESTI>;

35

<https://archive.org/stream/TeoriaGeneralaAStatuluiSiDreptuluiInOperaLuiMihaiEminescu/EminescuTeoriaGeneralAStatuluiSiDreptului#page/n21/mode/2up>;

³⁶ <http://www.luceafarul.net/pe-urmele-lui-mihai-eminescu-x>;

³⁷ <http://www.luceafarul.net/societatea-arboroasa-si-mihai-eminescu>;

<http://negrupealb.ning.com/profiles/blogs/eminescu-victim-a-imperiilor>;

³⁸ <https://raducernatescu.wordpress.com/2014/09/18/dosarul-eminescu-recursul-masoneriei/>;
<http://revistacultura.ro/nou/2010/01/junimea-si-masoneria/>

*Presei Române*³⁹; A avut legături Eminescu cu "Asociația de studenți greco-catolici de la colegiul Sf. Barbara" din Viena ?⁴⁰; A fost Eminescu implicat în activități de culegere de informații, pe când se afla la Berlin?; A fost Eminescu cifrator la reprezentanța diplomatică a României la Berlin⁴¹?; A fost acesta victima unei conjurații oculte, cu consecințe fatale asupra vieții sale⁴²?

- j) fișierul *Diverse*: A fost Eminescu un personaj de notorietate pe plan internațional⁴³ sau este un nume minor, recunoscut doar pe plan local, supra-evaluat în mentalul colectiv românesc⁴⁴?; Detractori și adulatori - cât rău produc imaginii lui Eminescu⁴⁵?; A fost manipulată imaginea lui Eminescu de către forțele politice, de-alungul vremii⁴⁶?; Negocierea imaginii sau distorsionarea imaginii lui Eminescu⁴⁷?; Mai sunt fotografii necunoscute ale lui Eminescu⁴⁸?; Cum a fost reconstituită casa de la Ipotești a familiei Eminescu⁴⁹?; Care sunt instituțiile statului care încă mai păstrează numele poetului național?; Ziua culturii naționale sau Ziua Eminescu?; Mormântul lui Eminescu de la Bellu este marcat cu simboluri masonice⁵⁰?; Trebuie canonizat Eminescu⁵¹?; Eminescu, brand al culturii

³⁹ <http://roncea.ro/2010/03/12/mihai-ungheanu-inedit-o-istorie-neelucidata-infiintarea-societatii-presei-romane-eminescu-sau-c-a-rosetti/>;

⁴⁰ <https://www.scribd.com/document/336119986/Eminescu-%C8%98i-Colegiul-Sf-Barbara>;

⁴¹ <https://dulciu.wordpress.com/doua-criptograme-in-revista-familia-1886-2/>;

⁴² <http://foaienationala.ro/lichidarea-lui-eminescu.html#more-1031>;

⁴³ https://www.academia.edu/26506675/1884-1889_Eminescu_%C3%AEn_saloanele_aristocra%C8%9Biei_europene.pdf;

⁴⁴ <http://convorbiri-literare.dntis.ro/CMUNTEANUian4.html>;

⁴⁵ <http://www.cotidianul.ro/detractari-suspecte-in-cultura-romana-dosarul-mihai-eminescu-184143/>;

⁴⁶ <https://www.scribd.com/document/318989145/Istoria-Unei-Litografii-Celebre>;

⁴⁷ <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=103>;

⁴⁸ <https://dulciu.wordpress.com/fotografie-inedita-mihai-eminescu/>;

http://www.romlit.ro/vesta_lui_eminescu;

⁴⁹ <http://www.luceafarul.net/pe-urmele-lui-mihai-eminescu-xxii-casa-in-care-s-a-nascut-mihai-eminescu>;

<http://www.luceafarul.net/restitutio>;

⁵⁰ <https://dulciu.wordpress.com/235/>;

⁵¹ <https://arhivaluceafarulromanesc.wordpress.com/%E2%96%BC-jurnalism/george-popa-%E2%80%9Etrebuie-canonizat-eminescu%E2%80%9C/>;

române⁵²; Este posibilă reînhumarea osemintelor lui Eminescu în incinta *Catedralei Neamului*?; Este efigia din curtea *Universității din Viena (Capul lui Siegfried)* o copie a chipului lui Eminescu ?; Statuia lui Eminescu de la Viena; plăcile evocatoare – izvor de controverse ⁵³? ; Care este situația "*Fondului Eminescu*" de la Primăria Capitalei ⁵⁴?; Cine a descoperit și pus în valoare filmul lui Octav Minar dedicat lui Eminescu, Creangă, Veronica? Poate fi recondiționat tehnic acest film, pentru a deveni o peliculă color⁵⁵?; De ce nu avem încă un "*Institut Cultural Mihai Eminescu*"?⁵⁶; Cine și când se va recupera fondul de "*Scrisori Eminescu-Veronica Micle*" depozitat în SUA ⁵⁷? Obiecte controversate ce au rămas de pe urma lui Eminescu (bastoane cadou, ceas, valiză, mască mortuară)⁵⁸; Licitățiile cu obiecte de patrimoniu Eminescu - prețuri în creștere⁵⁹; Eminescu judecat de procurori (Oradea, Ipotești, București⁶⁰)?; Detractorii de ieri și de azi ai lui Eminescu; Xenofobia, antisemitismul și naționalismul eminescian-ambalajul așa zisului "*cadavru din debara*".

⁵² http://www.romlit.ro/naterea_unui_brand?caut=Eminescian;

⁵³ [http://roncea.ro/2011/01/15/exclusiv-istoria-nestiuta-a-placilor-lui-eminescu-din-bucuresti-cu-nichita-la-maurer-dumitru-stancu-despre-demolarea-casei-din-buzesti-nr-5-eminescu-si-pradatorii/;](http://roncea.ro/2011/01/15/exclusiv-istoria-nestiuta-a-placilor-lui-eminescu-din-bucuresti-cu-nichita-la-maurer-dumitru-stancu-despre-demolarea-casei-din-buzesti-nr-5-eminescu-si-pradatorii/)

⁵⁴ <http://www.poezie.ro/index.php/article/1778038/index.html;>

⁵⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=HYGQLjt-8Eg;>

⁵⁶

<http://www.editura.mai.gov.ro/documente/biblioteca/2006/Conferinta%20de%20Joi%20vol.%203/VOL%203%20conferinta.pdf;>

⁵⁷ https://www.academia.edu/22558017/Eminescu_despre_%C8%9Aara_Cantoanelor;

⁵⁸ <https://www.scribd.com/doc/22292029/Mihai-Eminescu-Obiecte-de-Muzeu;>

http://www.romlit.ro/ceasul_i_inelul_lui_eminescu; [http://mironmanega.blogspot.ro/2010/06/brand-la-brand-trage-valiza-de.html;](http://mironmanega.blogspot.ro/2010/06/brand-la-brand-trage-valiza-de.html)

⁵⁹ <http://www.certitudinea.ro/articole/dezvaluiri/view/cat-costA-eminescu;>

<http://reteaua-literara.ning.com/profiles/blogs/interfata-unui-fenomen-mult-mai-profund-eminescu-campion-al;>

⁶⁰ A se vedea cazurile Valentin Coșereanu (abuz în serviciu), Eugen Simion și Mircea Dumitrescu (urmăriți penal de parchet, timp 4 ani, în perioada 2009-2013, pentru că publicarea manuscriselor lui Eminescu s-ar fi realizat prin fapte de corupție. Dosarul s-a închis, în sfârșit, pentru că denunțatorul, Mircea Popescu, nu era identificat exact, ca nume și adresă !; Constantin Mălinaș a fost anchetat pentru dispariția unor cărți sau reviste din inventarul bibliotecii, unde acesta era director. Moartea sa, în 2010, a stins dosarul de urmărire penală. În sfârșit, un alt mare eminescolog, ajuns la o vârstă venerabilă, membru de onoare al Academiei Române a fost o prioritate a CNSAS, începând cu anul 2010.

2. Eminescu – un precursor al xenofobiei, antisemitismului și rasismului ?

Din acest inventar deloc exhaustiv al problemeticii eminesciene de rang minor, (*"Eminesciana Minima"*) puteau oare să lipsească chestiuni precum rădăcinile xenofobiei și antisemitismului românesc, precum și locul lui Eminescu în acest context? Cu atât mai mult cu cât aceste subiecte sunt teme la modă în problematica noilor generații de cercetători ai biografiei lui Eminescu.

În acest cadru general, au apărut în străinătate, mai cu seamă, dar și în țară, o serie de studii *"demascând"* caracterul așa zis naționalist, xenofob, antisemit al jurnalismului eminescian, lucrări care acreditează ideea că, formal, scrisul jurnalistului Eminescu este eminamente nociv, incorect din punct de vedere politic.

Teza de Doctorat, cu titlul *"Die politischen Schriften des Mihai Eminescu"*⁶¹, (Universitatea Viena, *Disertații nr. 21*, Editura Universității Viena, 1995), semnată de Joachim-Peter Storfa, profesor la secția de romanistică a universității, analizează antisemitismul lui Eminescu în capitolul *"Eminescu der Antisemit"*. În cuprinsul acestei teze de doctorat există subiecte precum *"Der Nationalismus Eminescus"*, *"Eminescu der Xenophobe"* etc. Autorul analizează și critică naționalismul, xenofobia textelor jurnalistice eminesciene, amintind și alte chestiuni adiacente, cum ar fi: originea xenofobiei, antisemitismului românesc, Eminescu avocatul țăranilor, etc.

⁶¹ Tradusă în românește de Maria Sass și publicată la Editura Paideia, în anul 2003.

Referitor la sentimentele de xenofobie de care este acuzat Eminescu de către Joachim-Peter Storfa, autorul identifică în publicistica lui Eminescu o „*concepție maniheistă*”, conform căreia „*doar ceea ce este românesc este calificat drept frumos și bun*”, în schimb „*ceea ce vine de la străini este în totalitate negativ*”.

Concluzia profesorului Storfa este eronată, fiindcă - dacă ar fi citit cu atenție textele publicistice eminesciene - ar fi observat zeci de exemple oferite de acesta, care pun în lumină influența benefică, acolo unde chiar a existat cu adevărat, a curenților culturale, a progresului tehnic, care au pătruns din exterior în România și pe care ziaristul de la „*Timpu*l” nu le neagă, ba, dimpotrivă, le aduce elogiuri bine-meritate. Cu o singură condiție: acestea să fie în folosul națiunii române.

Deoarece lucrarea a fost tradusă și publicată și în țara noastră, reacțiile nu au întârziat să apară.

În anul 2008, Constantin Cubleșan a evidențiat erorile de fond ale autorului⁶², o analiză similară fiind efectuată de Mihaela Mocanu, Oana Beldianu⁶³ (2011).

În acest din urmă studiu se argumentează că „*În analiza publicisticii eminesciene, exegeza eludează de multe ori conținutul articolelor, fiind atrasă mai mult de amănunte biografice sau de impactul unor formule-șoc (antisemit, xenofob, naționalist, reacționar) adoptate ad-litteram, fără verificări în planul scrisului eminescian.*”⁶⁴.

Cât privește acuzația de *naționalism*, unii autori au arătat că așa zisul „*naționalism eminescian*” trebuie reevaluat, ținând cont de

⁶² C. Cubleșan, „Eminescu - naționalist și xenofob (Joachim-Peter Storfa)”, în *Cetatea culturală : Revistă lunară de cultură, literatură și artă*, nr. 1/2008.

⁶³ „*Limitele ideologice în receptarea publicisticii eminesciene*”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, Seria Litere și Științe Sociale, Nr.3/2011, p. 152-167.

⁶⁴ Op. cit. p. 157.

contextul social-istoric al acelei epoci: „*Naționalismul său nu e funciar, ci contextual, folosit aproape exclusiv ca armă împotriva liberalismului, pe care poetul-ziarist îl combate machiavelic, urmărind cu obstinație scopul său – apărarea valorilor conservatorismului*”.⁶⁵

În discursul rostit în Aula Academiei Române (*„Eminescu și străinii-o reconsiderare”*, 2014)⁶⁶, acad. Ioan-Aurel Pop a clarificat chestiunea așa zisului rasism și antisemitism imputat lui Eminescu, evocând realitățile epocii în care scria Eminescu. În finalul articolului, istoricul clujean afirmă: *„Eminescu este demiurgul sufletului și trupului nostru național, iar prin aceasta el ne-a proiectat în universalitate, în rând cu popoarele lumii.”*

La rândul nostru, considerăm că xenofobia atribuită publicisticii eminesciene, acuzată atât de analiști români⁶⁷ dar și străini⁶⁸ este aparentă, fiindcă nu ține cont, în special, de contextul politic, economic și social, de schimările radicale intervenite în viața românilor după anul 1848, mai ales după venirea lui Carol de Hohenzollern în țară, în calitate de suveran. Transformările evidente în structura socială (preponderența funcționării, a păturilor superpuse – parazite, bugetofore, neproductive, a cămătarilor, a politicienilor, a burgheziei rapace, în dauna clasei țărănești) precum și în structura etnică (imigrația excesivă, necontrolată, cu efectele negative asupra vieții economice și sociale),

⁶⁵ Alexandru Sereș, „*Naționalismul lui Eminescu*”, în „*Familia*”, nr. 4, p. 38-40, [2000]

⁶⁶ <http://bentodica.blogspot.ro/2014/06/eminescu-si-strainii-o-reconsiderare-19.html>;

⁶⁷ Lucian Butaru, „*Eminescu and the Pattern of Romanian Anisemitism*”, in *Studia Universitatis Babes-Bolyai*, nr. 3, 2012, p. 117-128; autorul spune că în opera lui Eminescu întâlnim modelul discursului antisemit, ce se va constitui într-un veritabil tipar (fără nuanțe) în cultura română. L.Boia afirmă nu numai că Eminescu a fost naționalist, xenofob și antisemit ci, mai mult decât atât, *„fără voia lui, bineînțeles, ajunge să patroneze atitudinile naționaliste, xenofobe și antisemite de astăzi !”* (cf. <http://www.contributors.ro/cultura/video-inteviu-cu-lucian-boia-despre-mitul-lui-eminescu-si-cateva-raspunsuri-la-dezinformari>).

⁶⁸ William O. Oldson, „*A providential Anti-Semitism – Nationalism and Polity in Ninetheenth Century Romania*”, Philadelphia, 1991; „*Raportul final al Comisiei Internaționale cu privire la Holocaust în România*”, 2004, îl enumeră pe Eminescu printre promotorii limbajului antisemitic (op. cit. p. 14); „*Antisemitism: a historical encyclopedia of prejudice and persecution*” (Ed. Richard S. Levy), 2005;

iată elementele care nu sunt luate în considerație de către aceia care îl acuză pe Eminescu de xenofobie, antisemitism.

Cât privește antisemitismul, detractorii lui Eminescu eludează contextul concret al vieții politice românești, după 1877, stârnit de presiunea marilor puteri europene de a recunoaște, condiționat, Independența de stat a României, cucerită cu mari sacrificii de sânge pe câmpul de luptă, doar dacă se modifică prevederile constituționale, acordându-se cetățenia română, în bloc, deci drepturi egale pentru toți locuitorii țării, indiferent de religie. Or acest aspect de natură juridică și de politică internă a unui stat a degenerat în polemici care au îmbrăcat forme exacerbate, cu nuanțe antisemite. Or, față de aceste presiuni și condiționări, Eminescu a reacționat violent, ca jurnalist activ angajat politic, ceea ce a condus la interpretarea articolelor sale drept expresie a antisemitismului său funciar.

În final, dintre studiile publicate în străinătate, care au atins aceste subiecte, ne-am oprit, printre altele, asupra lucrării lui James P. Niessen, *"Romanian Nationalism: An Ideology of Integration and Mobilization"*⁶⁹, ale cărui idei sunt marcate de îngroșate tușe de culoare acuzatoare, însoțind afirmații malițioase, de neacceptat. Lucrarea ilustrează modul în care cercetătorii străini îl percep pe poetul nostru național: *"Eminescu the journalist raised xenophobia to a philosophical principle; Eminescu the martyr inspired generations of disciples. The lives of Iorga, Crainic, Codreanu, and even Ceauescu and Tudor reflect some of these themes. This study of Romanian nationalism examines the*

⁶⁹ Rutgers University Community Repository, 1995, p. 273-204

*contributions of these nationalists to an ideology serving territorial and political consolidation in the twentieth century.”*⁷⁰

În acest context îngrijorător al unei imagologii răsturnate și a unei tendențioase interpretări a realității devine necesară reconsiderarea problematicii hulitului naționalism eminescian, numele acestuia fiind însoțit în mod obligatoriu de epitete precum xenofob, rasist, șovin, antisemit.

Așa cum sublinia Acad. Ioan-Aurel Pop (*”Eminescu și străinii – o reconsiderare”*), nu putem să îl includem pe Eminescu în categoria precursorilor antisemitismului⁷¹, chiar și pentru motivul că *”Noțiunea (Antisemitismus) a apărut abia în 1879, fiind folosită de jurnalistul german Wilhelm Marr (1819-1904) într-o broșură propagandistică îndreptată contra evreilor.”*

Cu toate acestea, există unii autori, care consideră că în România *” Im 19. Jahrhundert wurden über 200 Judengesetze erlassen, von denen etliche später dem nationalsozialistischen Regime in Deutschland als Vorbild dienten.”*⁷² (Internet).

Față de această gravă acuză adusă poporului român, credem că este necesar să prezentăm opinia lui Eminescu însuși asupra acestui subiect: *” evreii nici au fost nici sînt persecutați în țările noastre și că îngrădirile ce li s-au impus au fost dictate de un natural instinct de conservațiune.”*⁷³

⁷⁰ *”Eminescu jurnalistul a ridicat xenofobia la nivelul unui principiu filosofic; Eminescu martirul a inspirat generații de discipoli. Viața lui Iorga, Crainic, Codreanu și chiar Ceaușescu sau Corneliu Vadim Tudor reflectă câteva din aceste teme. Acest studiu al naționalismului românesc examinează contribuția acestor naționaliști la o ideologie servind consolidarea teritorială și politică în secolul xx”*, op. cit. p. 279

⁷¹ Din punct de vedere lexical, *”antisemit”* nu este un termen riguros exact fiindcă, pe lângă evrei și arabii sunt tot semiți. Mai degrabă, termenul ar trebui înlocuit prin cuvântul *”iudeofobie”*, fiindcă în opera lui Eminescu nu apar referiri critice la adresa popoarelor arabe.

⁷² *” În secolul 19, mai mult de 200 de legi împotriva evreilor au fost adoptate, dintre care multe vor fi, mai târziu, un model pentru regimul nazist din Germania.”*

⁷³ *”Timpul”*, 20 august 1878.

Partizanii ideii conform căreia populația iudaică a avut de suferit în vremea lui Eminescu ignoră câteva elemente care contrazic această teorie. Dacă România ar fi fost atât de severă cu cetățenii de religie mozaică, atunci cum se explică valul impresionant de imigranți care căutau refugiu pe teritoriul acestei țări, după ce erau alungați din țările lor de origine? Se uită faptul că primul teatru⁷⁴ în limba idiș din Europa a apărut în România, la Iași, în 1876, Eminescu⁷⁵ salutând cu căldură această inițiativă a lui Abraham Goldfaden⁷⁶; că, în anul 1877, poetul Naftali Her Imber scrie la Iași prima versiune a poemului *"Tikvateinu"* (*"Speranța noastră"*), versuri ce a devenit mai târziu textul imnului mișcării sioniste, respectiv al imnului național al Israelului – *"Hatikvah"*⁷⁷ - în sfârșit, să nu uităm că prima organizație sionistă din lume a fost înființată în 1881 în România⁷⁸.

Fiindcă vorbim de Eminescu, se știe că acesta era prieten cu un muzician evreu. În august 1872, Eminescu trimite lui T. Maiorescu o scrisoare de recomandare în favoarea violonistului Toma Micheru (1848-1892), evreu creștinat, prieten al poetului încă din perioada studiilor lor la Viena⁷⁹, unde urma Conservatorul, propunând o serată muzicală în cadrul *"Junimii"*.

Despre talentul lui Toma Micheru avem dovezi și din corespondența lui Slavici: *"Avem aici în Viena un violonist; cântă foarte bine, lumea îl ascultă cu sete"*.

⁷⁴ Spectacolele aveau loc în apropierea *Teatrului Național*, în grădina *Pomul Verde*.

⁷⁵ *"Curierul de Iași"* (vineri, 20 august 1876).

⁷⁶ Eminescu a luat parte la patru reprezentații ale acestei trupe de teatru, remarcând talentul actoresc al acesteia.

⁷⁷ Să mai amintim că muzica lui Ciprian Porumbescu pentru melodia patriotică *"Pe al nostru steag e scris unire"* constituie acum imnul național al Abaniei, pe versurile lui Asdreni (pseudonimul aromânului Aleksander Stavri Drenova).

⁷⁸ *Hovevei Sion*, cu sediul la Galați. Primul ziar sionist din România, intitulat *Emek Israel*, a apărut la Iași, în 1882.

⁷⁹ I. E. Torouțiu, *"Studii și documente literare"*. Buc, *"Bucovina"*, II, (1932).

Un fapt semnificativ: Textul poeziei *"Sătul de lucru..."* (publicată în *"Poezii Postume"*, 1905), figurează în rândul creațiilor redactate în formă primară la Iași, 1877, fiind scris pe un afiș al Concertului lui Toma Micheru (mss.2260, 272).

În acel an, Eminescu audia la Iași *"Fantasia appassionata"* de Henry Viouxtemps, în interpretarea lui Toma Micheru⁸⁰.

Nu putem să omitem un alt fapt semnificativ din biografia lui Eminescu:unii dintre cei mai buni prieteni ai poetului au fost evrei: Moses Gaster (1856-1939), Heiman Tiktin (1850-1936), Lazăr Șăineanu (1859-1934), Moses Schwartzfeld (1857-1943).

Dar poetul manifesta sentimente de solidaritate și pentru persoane de religie mozaică, ce nu pot fi catalogate drept amici. În manuscrisele păstrate la *Academia Română* există o însemnare eminesciană care atestă faptul că acesta cerea sprijin pentru ca Parlamentul României să acorde cetățenia română unei persoane de religie iudaică.

La rândul lor, membrii marcanti ai intelectualității iudaice din țara noastră, a căror lungă listă nu o mai înșir aici, l-au prețuit cum se cuvine pe Eminescu, au scris studii obiective, au emis judecăți de valoare sau chiar au avut cuvinte de apreciere la adresa acestuia, ceea ce demonstrează faptul că, în epoca în care a trăit jurnalistul de la *"Timpul"*, dar și după aceea, acesta nu a fost perceput ca un dușman al comunității evreiești din România.

Aceste exemple, și mai sunt încă altele, pe care nu le amintim aici, dovedesc faptul că Eminescu nu a fost un *iudeofob* (antisemit).

⁸⁰ E. Lovinescu (*Mite, Bălăuța*) trezește confuzii în mintea cititorilor, spunând că Tudorică Micheru era un *"tânăr tuciuriu"*. De aici și legenda care a ajuns în zilele noastre, conform căreia Toma Micheru ar fi fost un lăutar țigan din Botoșani, ba Natalița, sora acestuia, ar fi fost o altă idilă a lui Eminescu !

Însuși G. Călinescu demonstrează acest adevăr într-un articol intitulat *"Eminescu și iudaismul"* (*"Lumea"*, 2 decembrie 1945):

" Antisemit n-a fost niciodată și ceea ce se socotește antisemitism e numai o anume poziție fiziocratică față de "clasa sterilă" după expresia lui Quesnay. Lucrurile trebuie odată puse la punct."

Dacă Eminescu ar fi fost un xenofob absolut, ar fi manifestat o aversiune generală față de orice element etnic alogen. Or, ca să dau un singur exemplu, iată poziția lui Eminescu față de populația turco-tătară din Dobrogea: *"Elementele turanice din Dobrogea....trebuie cruțate, trebuie să se simtă în patria lor veche, dar să se simtă mai bine, sub o mai bună administrație" sau " Cel din urmă hamal turc ori tătar e un om mai prețios și mai folositor decât tot comitetul de redacție al „Românului” bunăoară, nemaivorbind de alte ziare liberale"*⁸¹.

Faptul că Eminescu analizează și critică prevederile *"Tratatului de la Berlin"*, care impunea României, printre altele, să accepte repatrierea cerchezilor în Dobrogea⁸², aceasta nu înseamnă că ziaristul era un xenofob.

Un text edificator, vis a vis de așa zisa xenofobie a lui Eminescu, demonstrează concepția sa privind necesitatea ca atitudinea românilor față de naționalitățile existente în vremurile sale în Dobrogea, considerată un **"Orient în miniatură"**⁸³, să fie dreaptă și cumpătată, pentru ca românii să trăiască în bună pace și echilibru cu aceste elemente etnice diverse: *" A face ce fac toți, adică a lua și stăpîni cu baioneta, e lucru ușor; a păstra însă acest Orient în miniatură, cu tot*

⁸¹ *"Timpul"*, 4 august, 1878.

⁸² Idem, 19 august, 1878.

⁸³ Ibidem.

amestecul său de popoară⁸⁴, a dovedi că sîntem destul de drepti și destul de cumpătareți ca să ținem în echilibru și în bună pace elementele cele mai diverse este o artă, este adevărată politică pe lângă care politica forței brute e o jucărie.”

3. *”Să vedem bârna din ochiul nostru și nu paiul din ochiul altora”*

Eminescu nu ar trebui să fie judecat acum, potrivit unor criterii de apreciere maniheiste (*”cine nu este cu noi este împotriva noastră”, ”dacă ne critici un coreligionar înseamnă că ai ceva cu noi”* etc), conform iconoclastelor teme la modă ale politologiei militante: *”islamofobia”, ”xenofobia”, ”iudeofobia”* etc. Se uită, adeseori, că motivele pentru care Eminescu i-a criticat în textele sale de presă pe alogeni au fost punctuale, și nu generale, *in abstractum*, tiradele, pamfletele și luările vehemente de poziție ale sale au fost urmare producerii unor fapte de rapacitate economică, de oportunism politic sau de conduită individuală blamabilă. Aceste vitriolante rechizitorii nu au cruțat nici pe români, nici pe cei din propriul partid.

Mutatis mutandis, ținând cont de faptul că, pe cale de interpretare *a posteriori*, s-a acceptat de către unii analiști ai fenomenului xenofobiei ca activitatea de ziarist a lui Eminescu să fie interpretată prin prisma unor concepte actuale, de ce nu am proceda identic, reinterpretând poziția lui Eminescu privind fenomenul migraționist, de mijloc de secol XIX, cu toate consecințele economice, sociale nocive pentru populația

⁸⁴ ” Populația Dobrogei consistă din români, bulgari, ruși, tătari, nogai, turci (parte osmani, parte pomaci), cerchezi, germani din Basarabia și ținutul Odesei, greci, țigani, armeni și evrei (numai în orașe).” (*”Timpul”, 2 septembrie, 1878*).

autohtonă, cu aceeași optică severă, cu aceleași unități de măsură cu care este văzut în prezent fenomenul imigraționist islamic în mai toate țările continentului nostru ?⁸⁵

Luările de poziție, pe latură ideologică, religioasă a unor intelectuali europeni contemporani față de invazia islamică în Europa, să fie consecința atitudinii lor xenofobe, condamnabile sau această atitudine este una justificabilă, bazată pe consecințe de ordin economic, social, cultural și religios ? Nicidecum !

4. Lupta împotriva corupției, pentru o justiție dreaptă, are în Eminescu un precursor

Fiindcă tot este de *"bon ton"* în România zilelor noastre sloganul *"luptei anticorupție"*, a combaterii acestui flagel, de ce nu putem extrapola, politizând, afirmând că Eminescu a fost un exponent *"avant la lettre"* al luptei anticorupție⁸⁶ în societatea capitalistă, că a combătut cu arme ideologice, în principal cu condeiul și cerneala tipografică, aceste fenomene perene ale capitalismului, deschizând dosare de presă, nu dosare judiciare, vituperând împotriva acelor care erau percepuți de societate ca instrumente ale corupției, ca factori ai degradării și pervertirii vieții economice și sociale. Din această perspectivă, putem afirma că, pe acest palier de interpretare a activității jurnalistice eminesciene, nu au existat criterii etnice, religioase de clasificare a

⁸⁵ Referitor la fenomenul imigraționist, Eminescu amintea că *"restricțiunile îndreptate contra unei prea copioase imigrări(s.n.) a unor elemente cu totul străine, Congresul (de la Berlin n.n.) le interpretează ca o restricțiune a libertății conștiinței și, sub condiția de a fi sau de a nu fi, ni se dictează de mai nainte hotărârile ce trebuie să le luăm."* ("Timpul", 20 august 1878)

⁸⁶ *"Prin sistemul minciunii constituționale, prin mascarea urelor și intereselor individuale cu masca intereselor statului, prin formarea de comitete de exploatare în tot lungul țării, statul român e cuprins de putrejunea unei adînci corupțiuni(s.n.), ce roade în mod egal cercurile cele mai nalte guvernamentale pînă la cel din urmă postulant din sat."* ("Timpul", 31 august, 1878).

corupției endemice din România sfârșitului de secol XIX, țintele sale fiind poziționate pe toate azimuturile, în toate partidele, indiferent dacă corupții erau români, maghiari, bulgari, greci, evrei sau alte nații.

În același ton se înscriu și numeroasele luări de poziție ale lui Eminescu, referitoare la independența judecătorilor, la imparțialitatea lor, la reforma sistemului juridic din vremea sa.

5. Adversarii lui Eminescu: literați, politicieni, ziariști.

Dihotomia adulare-contestare nu l-a ocolit nici pe Eminescu. Cei care au abordat creația Luceafărului s-au situat, în mod obiectiv, de o parte sau de alta a hotarului care împarte apele în critica eminesciană.

Evident, nu despre articolele encomiastice, despre adulatorii lui Eminescu vom vorbi, ci despre inamicii săi. Se știe că un om puternic are adversari numeroși. Cu atât mai mult, un scriitor și un ziarist de talia lui Eminescu nu putea să nu trezească antipatii și atacuri concentrate. Temele predilecte ale adversarilor Poetului pot fi împărțite în două paliere: pe de o parte, criticarea operei, a scrisului eminescian și, de altă parte, blamarea omului, atunci când argumentele rezonabile nu mai erau suficiente.

Dacă, în ceea ce privește temele de critică literară nu se pot ridica obiecțiuni fundamentale cu privire la legitimitatea demersului sau a instrumentelor folosite, în schimb al doilea aspect, referitor la atacurile la persoană, necesită îndreptări oportune și necesare.

De aceea, identificarea grupului calomniatorilor reprezintă un interes mai recent al criticii actuale. Astfel, în primul deceniu al veacului XXI, Alexandru Dobrescu a consacrat o trilogie amplă subiectului

"detractorii lui Eminescu" (2002, 2006, 2008)⁸⁷, inventariind textele timpurii ale celor care au combătut scrisul eminescian, fie literar, fie jurnalistic, conform unor criterii estetice dar și de pe pozițiile unui criticism înverșunat, pe considerente de școală literară sau de ideologie politică.

Este adevărat că, în ultimii ani, opera literară eminesciană nu a mai făcut obiectul unei virulente blamări, decât cu rare excepții (a se vedea puseul *"Dilema"*, de la sfârșitul veacului trecut), autorii temându-se că tentativa de a combate o operă deja consacrată ca fiind genială, de o valoare universală, va fi tratată de gest necuvincios, o impertinență impardonabilă.

În schimb, componenta jurnalistică a scrisului eminescian a suscitat în continuu discuții pro și contra, asupra cărora nu dorim să insistăm. Este semnificativ să evidențiem un aspect relevant, pentru cei care mai cred că, înainte de anul 1989, scrisul eminescian a fost un instrument ideologic al naționalismului românesc: intervenția brutală a cenzurii oficiale pentru a opri publicarea unor texte incomode sau considerate ca având tentă naționalistă, xenofobă, antisemită, retrograde așadar.

Față de această lipsă de nuanțare conjuncturală, considerăm că este necesar să mai adăugăm o altă fațetă la problematica amintită mai sus: articolele incriminate sunt modele de pamflet politic, instrumente de reacție în polemica jurnalistică a epocii, materialele cu aspect de atac antisemit sau xenofob, semnate de Eminescu, folosind un limbaj jurnalistic identic celui utilizat de adversarii săi de idei, ceea ce nu era un fapt neobișnuit în epocă. *"Ale tale dintru ale tale"* este deviza care ar

⁸⁷ Vol I, *Editura Junimea*, Iași; Vol II, *Editura Floare Albastră*, București; Vol III, *Editura Emolis*, Iași; printre altele, sunt analizate articolele semnate de Petre Grădișteanu, Gr. Gellianu, Alexandru Grama, Aron Densușianu, Anghel Demetrescu, N. Ținc, Nicu Xenopol, Al. Macedonski, B.P. Hasdeu și G.I. Ionescu-Gion.

putea să definească răspunsul lui Eminescui la adresa articolelor violente ale adversarilor săi politici.

Se știe că detractorii lui Eminescu, contemporani cu acesta, l-au atacat din toate unghiurile, fără cruțare, fie cu trimitere critică la opera sa (Macedonski îl acuză pe Eminescu de lipsă de talent) , fie cu acuze la adresa personalității sale atât de complexe. Cât privește pe primii, părerile lor sunt exprimate în termeni cuvincioși, temperați și nu îmbracă forme vitriolante (Hașdeu se remarcă printr-un ton temperat, observațiile sale, cum ar fi acelea referitoare la un început de "*deificare*" a lui Eminescu, sunt în limitele bunului simț).

În ceea ce privește a doua categorie, aici includem semnatarii de pamflete, de atacuri la persoană, sau pur și simplu atacurile de presă care trădează cu adevărat sentimente antisemite sau xenofobe "*intuitu personae*", a căror victimă este însuși Eminescu.

O parte din acuzele voalate ce i se aduc lui Eminescu (subiecte abordate chiar și de unii cercetători serioși, ce nu pot fi acuzați de sentimente xenofobe⁸⁸) fac trimitere la originea etnică alogenă a strămoșilor poetului,: turci⁸⁹, albanezi, bulgari⁹⁰, persani, suedezi⁹¹, germani⁹², ruși⁹³, ruteni⁹⁴, sârbi, polonezi⁹⁵, armeni⁹⁶.

⁸⁸ Ion Roșu, "*Legendă și adevăr în biografia lui Eminescu*", 1. *Originile*, Cartea Românească, București, 1989.

⁸⁹ Slavici, în memoriile sale, speculează sonoritatea turcească a numelui: Emin. De altfel, la Viena, acesta îi spunea: "*turcule*". În lucrarea lui Iacob Negruzzi, "*Amintiri de la Junimea*", acesta afirmă: "*După unii, bunul sau străbunul lui Eminescu ar fi fost turcul Emin*". N. Petrașcu, care i-a fost apropiat lui Eminescu în ultima parte a vieții, spune despre acesta că Emin Efendi, un negustor turc stabilit prin Bucovina (G.Călinescu precizează: r Vatra Dornii, Suceava sau Botoșani, unde s-a botezat creștinește, pentru a se căsători cu o localnică) ar fi strămoșul familiei Eminescu. Aceeași ipoteză o vehiculează și ziarul "*Curierul Balassan*" (din Iași), la sfârșitul veacului XIX.

⁹⁰ Vezi mai jos polemica lui Eminescu cu ziaristul I.C. Fundescu, redactor al "*Telegraphului*", precum și părerea lui Macedonski, conform căreia Eminescu ar fi bulgar.

⁹¹ Gh. Nicolescu, în "*Fântâna Blanduziei*".

⁹² Profesorul botoșenean Gh. Isăcescu este sigur că strămoșii lui Eminescu sunt germani.

⁹³ G. Călinescu "*După mamă, Eminescu pare, indiscutabil, rus*".

⁹⁴ Conform memoriilor lui Matei Eminescu, Raluca Eminovici spunea despre soț că ar fi rutean. Recent, studiind presa poloneză din epoca lui Eminescu, am descoperit că ziarul din Kurjer Lwowski ("*Curierul orașului Lemberg*") din 1 octombrie 1890 a publicat un articol, intitulat "*Monumentul poetului român Eminescu*" (p.3),

6. "Xenofobie, dragostea mea".

Pentru a ilustra sugestiv atmosfera de *ping - pong* cu epitete etnice, prezentăm câteva exemple de pamflete antieminesciene, în care ies în evidență atât conținutul xenofob al articolelor de presă, atât de caracteristic jurnalismului românesc din vremea lui Eminescu, dar și forma virulentă a acestora.

Astfel, la sfârșitul lunii martie 1882, Eminescu publică în ***Timpul***, sub titlul "**NOVELE DIN POPOR DE IOAN SLAVICI, Un volum de 456 pag. București 1881. Editura librăriei Socec et comp**", o recenzie a cărții tipărite de I. Slavici, care a conținut și un pasaj polemic la adresa unor scriitori de la revista "**Literatorul**".

Mai jos prezentăm pasajul din articolul lui Eminescu, conținând exprimări critice, firești, dar care vor stârni un val de reacții extrem de virulente: *"Ceea ce face meritul scrierilor unui Slavici, Creangă, Nicu Gane nu este numai talentul autorilor, concepția lor curat românească, ci și împrejurarea că într-un mediu pe deplin stricat, cum e pătura superpusă de plebe din România, în mijlocul unei corupții care împreună în ea viciile orientului turcesc cu ale occidentului, și-au păstrat sănătatea sufletească, reflectă tinerețea etnică, curăția de moravuri, seninul neamului românesc. Când vede cineva ce soi de literatură se prăsește în*

în care se afirmă că tatăl lui Eminescu era de origine rutean, numindu-se inițial Eminowicz, iar mama sa era din părțile Varșoviei. (Cf. Dan Toma Dulciu, "*M. Eminescu documente inedite*", București, 2016, p. 263) https://www.academia.edu/26654599/Mihai_Eminescu_Documente_inedite.docx;

⁹⁵ Conform lui Grigore Nandriș ("*Junimea Literară*", Cernăuți, nr. 4-5/1923, "*Familia Eminowicz în Polonia*") Eminescu s-ar înrudi cu poezii polonezi Ludwig Eminowicz, părintele expresionismului polonez, care încă mai trăia la Varșovia, și cu poetul Roman Eminowicz, care murise în 1920.

⁹⁶ P. Tomaschek (1882-1940), un prieten al românilor, crede că strămoșii lui Eminescu sunt armeni din Lvov, fiindcă acolo trăia un negustor, pe nume Murad Eminowicz. A se vedea în studiul nostru de față dezmințirea făcută de Eminescu.

România, cum o revistă literară din București, care întrunește într-un snop o adunătură de tineret semi-străin, își duce cititorii prin locuri malfamate sub pretextul de-a face poemuri a la Alfred de Musset, cum spitalul, balamucul și cârciuma sânt singurele locuri cari furnizează sujete artistice literatorilor de la „Literatorul” și de la alte întreprinderi scandaloase, acela cată să fie recunoscător pușinelor pene în adevăr românești, care ne scapă din atmosfera infectă a spitalurilor, ce se pretind reviste literare. În aceste spitaluri, unde mărginirea intelectuală a pretenșilor autori nu e întrecută decât de malonestitatea lor plagiară și de obrăznicia cu care ei pe ei înșii se proclamă mari autori, literele române au relații, firește sterpe, cu niște catări intelectuali, ceea ce nu oprește ca o seamă de acești catări să fie împodobiți cu medalia Bene merenti. Atâta aveam de zis despre mediul mlăștinos și bolnav, cu care trebuie să lupte literatura sănătoasă pentru a-și scoate capul la lumina soarelui. Căci închipuiască-și cineva - **risum teneatis amici** - până și gazeta oficioasă a republicei din cafeneaua Procope, „**Pseudo-Românului**”, își dă părerea asupra novelelor lui Slavici, ba criticul - non emunctae naris - spune chiar alb pe negru că autorul nu-i place când face spirit. Ceea ce aștepta criticul spiritual al „**Pseudo-Românului**” sânt calambururi, proprii autorilor jidani din Germania și din Franța, vorbele de șic din romanuri scrise pentru cocotele din Paris, lucruri cari învederat nu se pot găsi în scrierile unui autor român. Ba criticul gazetei cafenelei **Procope** combate chiar teoria estetică, emisă de d. Maiorescu în „**Convorbiri**”, că terenul vieții naționale e singurul pe care pot răsări romanuri bune. Citează - in contrarium cum s-ar zice - pe Daudet, căci e citit băiatul. Și noi am avea poate de citat ceva - in contrarium - la teoria d-lui Maiorescu: romanurile genealogice ale lui Emil Zola. Ar fi interesant a se constata, bunăoară, ce

minți, dar mai cu seamă ce caractere s-ar naște din încrucișarea rasei ovreești cu cea neogrească, încrucișare ce se operează uneori în România. Fără îndoială amestecătura între două rase egale de vechi, egal de decrepite fizic și moralicește, ar produce niște exemplare de caracterologie patologică, cari ar fi o adevărată pepinieră pentru viitorul redacțiunii „Pseudo-Românului”. Dar acest roman al viitorului cată, după a noastră părere, să fie amânat până în momentul în care poporul românesc însuși, ajuns la starea ce i-o pregătesc patrioții, nu va mai putea fi un obiect destul de estetic pentru romanțieri și aceștia ar fi siliți a pescui în promiscuitatea San-Franciscului din America dunăreană.”

„Timpul”, VII, nr. 69, 28 martie 1882

La acest articol, ziaristul Nicu Xenopol reacționează cu tot arsenalul de vitriol din călimară, trimițând la *”Telegraful de București”*, scos de I. C. Fundescu, două replici (*”Un critic de la Timpul/ d-lui Mihail Eminescu”*, respectiv *”Un caz de patologie cerebrală”*), din care rezultă cu pregnanță că limbajul așa zis xenofob și antisemit, de care este astăzi acuzat Eminescu, era un instrument de exprimare jurnalistică de uz curent în presa bucureșteană, o modă de *bon ton* a condeierilor epocii.

În aceste compuneri cu iz de pamflet jurnalistic, Eminescu este atacat cu formule dure, la fel de incorecte politic (xenofobe), dacă le judecăm prin prisma unor criterii acceptate în zilele noastre.

Mai întâi, pentru a ne edifica asupra contextului acestor articole, să vedem cine este Nicu Xenopol ⁹⁷. Nu o să dăm prea multă crezare portretului său, prezent în *”Amintiri din Junimea”*, (Iacob Negruzzi)⁹⁸,

⁹⁷ Numit de Eminescu în pamfletele sale *Xenopulos*.

⁹⁸ Nicu Xenopol este acuzat de comportament nedemn față de membrii *Junimii*: a beneficiat de burse de studii în străinătate, oferite prin intervenții neprincipiale la mai martii zilei; cu ajutorul lui Emil Costinescu, văr al său

unde Nicu Xenopol, asemenea fratelui său, Alexandru, sunt împróscați cu funinginea paraponului adunat timp de decenii de către bătrânul stâlp al cenaclului junimist (*"Cînd un tânăr pe care l-ai ținut pe genunchi și i-ai făcut bine o viață întreagă te combate cu argumente, lucru nu e plăcut, dar e admisibil; când te ocărește, este dureros, dar în sfârșit, nemulțumirea e în natura umană, însă când un asemenea tânăr își bate joc cu ironie de acel ce l-a ținut în brațe – numai pentru plăcerea batjocurei – aceasta întrece toate marginile până la care merge rasa arică"*), nici celui din *"Amintiri de la Junimea din Iași"* (George Panu), unde Xenopol este botezat *"Jidopol"*⁹⁹.

Dezertînd din tabăra conservatoare, Nicu Xenopol se înscrie la liberali, publică articole la *"Românul"* și *"Voința Națională"*, ajunge ministru al comerțului, în 1912, fiind fondatorul *Academiei de Studii Economice* din București, și sfârșește viața departe de țară, în 1917, neapucînd să-și ducă la îndeplinire misiunea de ambasador în Japonia, unde abia fusese numit.

Culmea antisemitismului românesc ! Asemenea fratelui său, A.D. Xenopol, care cerea ca naturalizarea evreilor sosiți în țara noastră să fie posibilă numai pentru evreii creștinați, ceilalți urmînd a fi expulzați din România¹⁰⁰, Nicu Xenopol (al cărui tată era de religie iudaică) lansează, începînd din 1885, un atac împotriva *"Alianței Israelite Universale"*, cu articole nesemnate, despre care se spune că ar fi fost însă redactate de

după mamă, a obținut la București un post de redactor literar la *"Românul"*, unde începe să arunce cu noroi în Alecsandri, Eminescu și C. Negruzzi

⁹⁹ Aluzie la originea evreiască a familiei Xenopol.

¹⁰⁰ În *Raportul final cu privire la Holocaustul în România*, numele lui A.D. Xenopol este dat ca exemplu de antisemitism, fără ca autorii să menționeze însă originea evreiască a fraților Xenopol !

I.L.Caragiale¹⁰¹. Curat exemplu de antisemitism și, mai ales, o surpriză privitoare la promotorii antisemitismului în România !

Adept al duelului jurnalistic, dar mai ales al duelului cu arme de foc, considerat o formă de rezolvare a conflictelor de idei, prin tăișul săbiilor sau precizia glonțului, în iunie 1887 a avut loc celebrul duel dintre Nicu Xenopol, redactor șef al ziarului *"Voința Națională"* și C.C. Bacalbașa, redactor la *"Lupta"* (fost coleg de redacție cu Nicu Xenopol).

7. În anul 1882, Xenopol are o premoniție cu privire la internarea lui Eminescu la Azilul de boli psihice din Mărcuța - întâmplare sau premeditare ?

Un articol aparent banal, din 1882, semnat de Nicu Xenopol, deoalează însă un scenariu care se va dovedi însă fatal pentru Eminescu: internarea sa într-un stabiliment de boli psihice. Un semn pentru inițiați sau o simplă coincidență ! Iată conținutul acestui articol polemic:

**"UN CRITIC DE LA TIMPUL
d-lui Mihail Eminescu"¹⁰²**

"În ***Românul*** de la 7 februarie am făcut o recenziune a lucrării d-lui Slavici, intitulată ***Novele din popor***". În studiul nostru am spus între altele: *"Parcă un fel de răcoreală sufletească ne cuprinde când avem rara fericire de a întâlni câte o lucrare ca aceea a d-lui Slavici.*

Foițele ziarelor noastre au răspândit în țară o literatură străină, rău aleasă, rău tradusă, vătămătoare moralității și care tinde a strica cu desăvârșire gustul literar al poporului român....Dacă ar ieși mai des la

101 Șerban Cioculescu, *"Caragialiana"*, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 21.

102 *"Telegraphul de Bucuresci"*, Seria 1, 12, nr. 2968, 2 aprilie 1882, p. 2-3.

lumină lucrări ca ale d-lui Slavici, nu ne îndoim că numărul romanurilor traduse s-ar împuțina și autorii români ar găsi o puternică încurajare în public.

După noi, nuvelele d-lui Slavici alcătuiesc cel dintâi pas serios ce s-au făcut până acum pentru întemeierea nuvelei și romanului nostru național.

Este bine că cele dintâi romanuri și nuvele românești se inspiră din însăși viața țăranului român. Romanurile și nuvelele traduse ne înstrăinesc într-atât spiritul încât era de neapărată nevoie să ne întoarcem la vechea obârșie a limbii și vieții țărănești, la țăran. Plecând de la acest temei, vom putea înainta cu pași siguri și în zugrăvirea celorlalte clase ale societății române.”

*Aceste aprecieri ale noastre și altele încă, au fost reproduse de ziarul **Biserica și Școala** din Arad, care le găsește foarte măgulitoare pentru d-l Slavici ”fiul comitatului Arad”. Concetățenii d-lui Slavici nu au găsit deci nimic mai de laudă pentru dânsul decât de a reproduce cuvânt cu cuvânt tot ce am spus noi despre ”**Novele din popor**”.*

*Ce e mai mult, însuși d-l Eminovici (citiți Eminescu, vă rog), într-o recenziune apărută în ”**Timpul**” de la 28 Martie despre lucrările aceluiași autor, susține aceleași lucruri ca și noi, anume că ”nici o literatură puternică nu poate exista decât întemeindu-se pe baza largă a geniului național” și arată în același timp greutățile ce are de întâmpinat la noi literatura națională din cauza mediului stricat în care trăim.*

Până aici ne înțelegem.

La sfârșitul recenziunii însă, d-l Eminovici (citiți Eminescu, vă rog) găsește prilejul de a mai adăuga următoarele:

"Căci închipuiesc-și cineva – risum teneatis amici – până și gazeta oficioasă din cafeneaua "Procope", "Pseudo – Românul" își dă părerea asupra nuvelor lui Slavici. Ceea ce accepta criticul spiritual al Pseudo-Românului sunt calambururi, vorbe de șic din romanuri scrise pentru cocotele din Paris, lucruri care învederat nu se mai pot găsi în scrierile unui autor român. Ba criticul gazetei cafenelei Procop combate chiar teoria estetică, emisă de d-l Maiorescu în "Convorbiri" că terenul vieții naționale e singurul pe care pot răsări romanuri bune."

Aceasta trece toate marginile, onorabile domn Eminovici (citiți Eminescu, vă rog) ! ; din câte am spus până acum oricine se va convinge că rândurile citate din critica domnului Eminovici (citiți Eminescu, vă rog) cuprind atâtea neadevăruri, pentru a nu întrebuița un termen mai tare, pe câte linii; și pentru ca lucrul să fie complet, d-sa nu uită de a încheia țesătura sa de minciuni cu câteva murdării la adresa redacțiunii "Românului" și a partitei liberale în genere.

Înțelegem că într-unul din acele articole care împodobesc prima pagină a "Timpului" d-lui Eminovici se scrie asemenea insanități. Lumea s-a deprins de mult cu ele și citesc bazaconiile domniei sale cu aceeași seriozitate cu care ar citi bunăoară "Perdăful" sau "Cucuricu-Gagu" de la Galați. Dar cu aceeași pană cu care scrie un articol de fond, să mânjească și o critică literară ?

Totuși, acei care cunosc de aproape cine e d-l Eminovici, poate că nu se vor mira peste măsură de acestea. Adese-ori privirile trecătorului sunt atrase de un individ cu un ciudat cap în patru muchii, astfel cum Bucureștenii vor fi văzut une-ori la lucrătorii bulgari (cu ocazia canalizării Dâmboviței este dat fiecăruia să constate acest fapt). Acest individ poartă pantaloni vineți, un gheroc negru de împrumut și o pălărie neagră

mare, întocmai ca aceea a nemților care umblă cu flașnetele în spate; e pururea plină de noroi și fața și mâinile sale poartă nenumărate urmă de negreală violetă. Cizmele le înlocuiește adese-ori prin papuci și în acest hal i se întâmplă uneori să intre pe la Hugues spre a căuta vre-un stăpân din ai săi, care nu știe sărmanul unde să se ascundă mai curând spre a nu fi văzut de fostul grădinar. Dăm aici signalmentul exact al acestui bizar personaj, căci pe la ora mesei, de-l întâlnim pe stradă, e bine să te ferești de dânsul. Și de aminteri nu e bine să stai cu el la vorbă. Cine a citit poeziile sale: **"Împărat și proletar"**, **"Strigoii"**, nuvela sa **"Sărmanul Dionis"**, care pe lângă o necunoaștere deplină a limbii române cuprinde nenumărate exemple de aberațiune mentală, acela desigur îl va ocoli cale de o poștă.

Cât a scris numai poezii era destul de inofensiv. Dar ce să îți închipuiești ? băiatul are oare-ce imaginație și într-o bună dimineață părăsind fructuoasa meserie a patramagiilor (o industrie foarte răspândită în Botoșani, dar din păcate e toată în mâinile Bulgarilor) și-a pus în minte să ajungă om mare; îndată și-a găsit o opinie; e cesarist și în genere toate ideile sale se potrivesc, cu o stare de lucruri și cu o epocă care nu poate fi alta decât aceea a lui Ciubăr-Vodă. Pe urmă a citit câteva ispisoaace din vremea aceluiași potentat și și-a creat o limbă împestrită numai cu cuvinte slavone. – O bulgaromanie instinctivă. Cu toate acestea individul nostru a citit și pe Schopenhauer, așa încât după două fraze în stilul cronicarilor îi scapă câte o impresiune de acestea: "lucrare de rezumțiune a unor elemente etnice precesistente", de-ți vine să-ți ții coastele de râs, nu ceva.

Până acum totu merge, dar de când s-a făcut rău de tot, de când amicii săi tremură să nu se fi întâmplat ceva cu craniul său pătrat, e din

moment ce și-a schimbat terminația numelui din avici în escu. De atunci nu vorbește în fiecare zi decât de "mândria sa de rasă", "de sângele strămoșilor noștri, care se revoltează în vinele sale". Toți acei care nu poartă faimosul sufix, sunt pentru dânsul niște venetici, niște inamici ai naționalității române, niște trădători vânduți străinilor. Chiar sub terminațiile în escu, d-l Eminescu știe să găsească originea ascunsă a familiilor.

Cu alte cuvinte, d-l Eminovici se servește acum de același sistem cu care erau combătuți membrii "Junimii" din Iași, taxați în toate părțile de evrei, nemți trădători și câte altele. Acel sistem era întrebuințat de scriitorii bucureșteni în glumă, domnul Eminovici îl exploatează însă în serios și crede că-i va putea ține loc de program politic. Prin aceasta putem avea o idee despre seriozitatea personajului în cestie.

*Nu mai încape îndoiala că la un asemenea individ, oarecare circumvoluțiuni cerebrale trebuie să se fi dezvoltat într-un mod cu totul anormal. Zicem "cu totul", căci cazuri ca acela al d-lui Eminovici sunt foarte rare. Avem până acum pe omul care se crede cucoș, pe acela care-și închipuie că-i o umbrelă și stă toată ziua într-un ungher pentru a se usca, etc dar pe omul care se crede "român" și vorbește de "sângele strămoșilor" fiindcă și-a schimbat terminația numelui din avici în escu, aceasta nu s-a mai văzut. Desigur că doctorul Maudsley în vreo nouă ediție a cărții sale "**Pathology of Mind**" va trage toate foloasele din exemplul ce-i aducem aici. Nu e teamă însă că Maudsley va rândui d-lui Eminovici vreo cură îndelungată în vre un stabiliment, bunăoară la Mărcuța. Ce zic ! poate se va convinge și doctorul că nici un loc nu este mai potrivit pentru individul nostru decât redacțiunea "**Timpului**".*

Nicu Xenopol.

Frazele lui Nicu Xenopol ne dau de gândit, acesta afirmând negru-pe alb că **"Junimea"** din Iași a fost un cuib de antisemiți și xenofobi, că aceleași sentimente – în nuanțe moderate (*"în glumă"*), le nutreau și scriitorii bucureșteni.

De asemenea, Nicu Xenopol lansează, în 1882, pentru prima oară în spațiul public, ideea internării lui Eminescu într-un stabiliment de boli psihiatrice, chiar numește acest azil: Mărcuța ! Să fi fost o premoniție sau un el dezvăluie un plan dinainte ticluit, pregătind astfel opinia publică româneasă¹⁰³.

8. ***Răspuns eminescian genial !***

Iată ce-i răspunde Eminescu, la data de 8 aprilie, în **"Timpul"**:

"Materialuri etnologice privind în parte și pe d. Nicu Xenopulos, criticul literar de la «Pseudo - Românul »

D. Nicu Xenopulos, criticul literar de la „Românul”, binevoiește a se juca de-a baba oarba cu cititorii „Telegrafului - fundescu ” în socoteala mea. Se preface a se supăra pe un pasaj din darea mea de seamă asupra novelor lui Slavici; s-a supărat în realitate pe alt pasaj și sfârșește prin a mă face bulgar (s.n.) și a descrie după cum îi place exteriorul și deprinderile mele. Ceea ce spune d. N. Xenopulos în privirea mea sunt creațiunile unei fantazii nervoase, escitate prin lovirea ce i-am aplicat-o în darea mea de seamă. Căci dumnealui nu s-a supărat pe ceea ce citează „Telegraful” ci pe-un pasaj pe care nu-l citează și care e următorul: „Și noi am avea ceva de citat — in contrarium — la teoria d-lui Maiorescu: romanurile genealogice ale lui Emile Zola. Ar fi interesant a se constata ce

¹⁰³ http://adevarul.ro/cultura/istorie/povestea-sanatoriului-marcuta-ultima-oprire-apacientului-eminescu-1_50f7c881dc344dc202469bb5/index.html;

minți, dar mai cu seamă ce caractere s-ar naște din încrucișarea rasei ovreiești cu cea neogrească, încrucișare ce se operează uneori în România. Fără îndoială amestecătura între două rase egal de vechi, egal de decrepite fizic și moralicește, ar produce niște exemplare de caracterologie patologică care ar fi o adevărată pepinieră pentru viitorul redacțiunii „Pseudo-Românului”.»

Asta dar v-a supărat, onorabile, iar nicidecum, după cum vă prefaceți, aluziile la cafeneaua „Procope”. Ați văzut în acest pasaj, ceea ce și este în el, o aluzie la originea dv., lucru de care mi-a părut că trebuie să v-aduc aminte și iată de ce. În critica d-voastră asupra novelelor lui Slavici citesc următoarele:

Acolo unde d. Slavici voiește să facă spirit el devine nesuferit. .. Stilul parcă, merge pe brânci și nuvela e atât de lungă încât chiar nemții au zis că putea să fie mai scurtă. ...Nu era nevoie, pentru a explica, să inventăm o teorie ad-hoc, aceea a romanului țărănesc, precum a făcut-o d. Titu Maiorescu în studiul său Literatura română etc.

Astfel toată atitudinea dv. e de sus în jos, ca și când ați avea a da seama despre scrierile unor oameni inferiori d-voastră; e scrisă cu acea cârnire din nas proprie scriitorilor izraeliți din toate țările, cu acea suficiență care se crede superioară oricui. În acest instinct de suficiență grecoovreiască am lovit prin pasajul de mai sus. Dar cine ești d-ta pentru ca, de la vârsta care-o ai și cu cunoștințele ce nu le ai, să-ți fie permis a-ți da aere de superioritate? Cine ești? Ceea ce nu puteți tăgădui a fi, pentru că nu puteți tăgădui fizionomia, nici o puteți șterge cu buretele . De aceea v-ați și supărat foc pe spusele mele — căci adevărul doare — pe când eu nu mă supăr deloc de modul cum se reflectă persoana mea în ochii d-tale, căci de la așa oglindă nici nu mă pot aștepta la alt reflex. Dar acest reflex

nu schimbă deloc realitatea; el nu mă oprește de-a fi dintr-o familie nu numai română, ci și nobilă neam de neamul ei — să nu vă fie cu supărare —, încât vă asigur că între strămoșii din Țara de Sus a Moldovei, de cari nu mi-e rușine să vorbesc, s-or fi aflând poate țărani liberi, dar jidani, greci ori păzitori de temniță măcar nici unul. Deși eu însumi nu dau în genere nici o importanță acestor lucruri, ele sunt reale și se pot schimba tot atât de puțin ca și evreul dvoastră fizic și intelectual. Actele aceste de flagelare le voi repeta de câte ori voi avea să lovesc în instinctele bastarde ale acelor străini, romanizați de ieri de alaltăieri, cari privesc toate în țara aceasta „de sus în jos”. Unul abia sfârșește liceul, vine să vândă mărunțișuri și suliman la București, îi merge rău o negustorie și s-apucă de alta: de negustoria literară. Și acea fizionomie de frizor nu s-apucă doar să critice ceva de-o seamă cu el; nu, de Alecsandri se leagă. D. N. Xenopulos învață doppia scrittura și alte lucruri atingătoare de negoț în străinătate, dar, întors aci, s-apucă de negoț estetic în coloanele „Pseudo-Românului”, judecând iar de sus în jos autori de cari nici nu e în stare să-și deie bine seama. C-un cuvânt, nu în d. Xenopulos in abstracto am lovit, ci în defectele înnăscute rasei, cari nu se pot schimba. Aceste defecte trebuiesc temperate, trebuiesc intimidare prin lovituri dureroase, pentru a nu deveni stricăcioase vieții noastre publice. Dar această lămurire ce i-o dau d-nului mai sus citat n-ar avea nici o valoare, căci nu credem ca evreul său fizic, pe care-l drapează fără îndoială cu mai multă eleganță decât eu partea mea muritoare, să intereseze tocmai mult pe cititor. Această lămurire [î]mi dă mie ocazia de-a mă rosti asupra unui adevăr pe care-l cred nestrămutat și care-mi pare de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea ulterioară a poporului nostru. Am avut neplăcuta datorie — căci pentru individ poate deveni o continuă

neplăcere — de-a constata un adevăr despre care mă mir că nu-l formulaseră alții înaintea mea, de vreme ce plutea în aer și se impunea de sine însuși, de-a constata adecă că tocmai în România poporul românesc n-a ajuns — decât cu rare excepții — de-a da expresie ființei sale proprii. În viața publică, în școli, în literatură chiar s-a superpus o promiscuitate etnică, din părinți ce nu vorbeau în casa lor românește, și această pătură superpusă e cuprinsă de-un fel de daltonism intelectual față cu calitățile unuia din cele mai inteligente și din cele mai drepte popoare, poporul românesc. Întâmplarea m-a făcut ca, din copilărie încă, să cunosc poporul românesc, din apele Nistrului începând, în cruciș și-n curmeziș, pân-în Tisa și-n Dunăre, și am observat că modul de-a fi, caracterul poporului este cu totul altul, absolut altul decât acela al populațiunilor din orașe din care se recrutează guvernele, gazetarii, deputații ș.a.m.d. Am văzut că românul nu seamănă nicăiri nici a C.A. Rosetti, nici a Giani, nici a Carada, nici a Xenopulos, că acest popor e întâi, fizic, cu mult superior celor numiți mai sus, intelectual asemenea, căci are o inteligență caldă și deschisă adevărului, iar în privirea onestității cugetării și înclinărilor e incomparabil superior acestor oameni. Am observat și mai mult: că clasa veche superioară, rea - bună cum o fi fost, seamănă în toate cu mult mai mult poporului; că are mai multă franchețe de caracter și incomparabil mai multă onestitate, că sunt în ea rămășițe de vrednicie dintr-o vreme anterioară epocii fanarioților. Se putea oare să nu conchid că pătura superpusă de roșii nu e nici româna de origine, nici asimilabilă măcar? Dovada cea mai strălucită despre aceasta mi-a dat-o banchetul d-lui C.A. Rosetti, la care mesenii erau într-adevăr de-o stranie, de-o absurdă promiscuitate. Din citirea izvoarelor istorice m-am convins că în decursul evului mediu, care pentru noi a

încetat cu venirea fanarioșilor, n-am avut clasă de mijloc decât ca slabe începuturi și că această clasă — excepție făcând de olteni și ardeleni — e cea mai mare parte de origine străină. De aci abia am putut să-mi explic revoluția socială petrecută în zilele lui Cuza Vodă, al cărei apogeu e sub domnia lui **Carol Îngăduitorul**. Este în realitate nimic mai mult, nimic mai puțin decât proclamarea perpetuă a predominării elementelor străine asupra poporului istoric, compus încă până azi din țărani mici și mari. Odată ajuns la această convingere, totul era hotărât pentru mine; era o datorie de a fi și de-a rămânea în partea poporului istoric, din care însumi fac parte, și în contra păturii superpuse de venetici.

M-am convins că acea ură în contra trecutului, acea aruncare în apă a tuturor tradițiilor, acel abis creat între trecutul de ieri și prezentul de azi nu e un rezultat organic și necesar al istoriei române, ci ceva factice și artificial. Nu omul în abstracto se mișcă în d. C.A. Rosetti în contra boiarilor , ci greul: nu omul în abstracto, Fundescu, înjură în „**Telegraful**”, ci țiganul din el; nu talentul înnăscut al d-lui Xenopulos își dă în coloanele „**Pseudo-Românului**” un aer de superioritate, luând cam peste picior novelele lui Slavici sau o teorie a lui Maiorescu, ci „jidantul ” din el își dă aceste aere. Caracterul — din nefericire — se moștenește. Un popor bătrân și unul tânăr sunt două ramuri din copacul omenirii, dar cari s-au despărțit de mult și s-au deosebit de mult. Vai de poporul tânăr, cu instincte generoase, cu inteligență mlădioasă și primitoare de adevăr, când vine în atingere cu uscăturile omenirii, cu resturi de popoare vechi cari au trecut prin toate mizeriile unei civilizații stinse, cu acele resturi în care vertebre și cranii sunt osificate și condamnate la o anume formă, resturi intelectual sterpe, fizic decăzute, moralicește slabe și fără de caracter. Toată viața publică a poporului tânăr se viciază, moralitatea lui

decade, inteligența lui sărăcește și se usucă. Nu e nici un pericol pentru români de - a - și asimila rase tinere de orice origine ar fi, dar un pericol mare de-a asimila rase bătrâne, cari au trecut prin o înaltă civilizație și prin mare corupție, și cari în decursul vieții lor și-au pierdut pe de-a pururea zestrea sănătății fizice și morale. Și cum să nu fie așa? Plebea aceasta e recrutată din Bizanț, din împărăția grecească a Răsăritului. Trebuie să-și reprezinte cineva istoria acestei împărății, mia de ani de crime scârboase, de mizerii, de demagogie, trebuie să-și aducă aminte că era împărăția în care tații își desvirginau fiicele, copilul scotea ochii părintelui, părintele copilului, în care căsătoria era o batjocură, în care suflet și trup erau venale , și atunci va vedea că niște cauze cari au durat o mie de ani nu e cu putință să nu se fi întrupat, să nu se fi materializat în rasa de oameni ce trăia acolo. Legea cauzalității e absolută; ceea ce s-a petrecut ca cauză o mie de ani în Bizanț și până azi a trebuit să treacă în organizarea fizică și morală a acelu neam, s-a încuibat în privirea vicleană, chiorâșă și mioapă , în fizionomia de capră, în înclinarea de-a avea cocoașă. Cu viclenia din privire corespunde daltonismul intelectual pentru orice bun moral, fie onoare, fie demnitate, fie adevăr; cu înclinarea cocoașei fizice corespunde cocoașa morală. Căci cine nu minte niciodată e natura. Când pune-n două picioare o caricatură, ea știe foarte bine de ce-a pus-o; și ceea ce ea fizic condamnă la uriciune e și moralicește urât și trebuie să culmineze în Tetzis și în Scarvulis, conaționali ai celor mai mulți dintre roșii. Această opinie nu este numai a mea.

Vestitul etnograf francez Lejean contestă acestei rase orice putință de onestitate, iar un autor modern vorbește astfel despre ea:

Grecul nu se bucură în România de nume bun. Oamenii avuți dintre ei sunt aproape fără excepție jucători de cărți și de o completă imoralitate sexuală; ceea ce le dă oarecare aparență de oameni de societate este politețea lor pospăită. Din clasele de jos ale acestui popor se recrutează în România cei mai mulți escroci, pungași, hoți și ucigași. Cât despre funcționarul grec, la el e totul de vânzare pentru bani și sperjuriul nu e pentru el o faptă condamnată. Dacă evreilor poloni cată să li se conteste orice morală, grecului trebuie să i se conteste și mai mult încă, căci nu cred ca neogrecul să afle în dicționarul său vorba moralitate. Atacuri nocturne și hoții la drumul mare se comit mai cu seamă de acești oameni și, fiindcă cei mai mulți advocați sunt asemenea greci, nu se descopere în genere nimic sau, dacă se și descopere, i se dă drumul hoțului să fugă sau se achitează, pretextându-se că nu se poate proba nimic în privire-i. Grecul începe cu lada de portocale ce le precupește și încetează prin a fi dublu și triplu milionar. În acest timp conștiința nu joacă la el nici un rol; el devine evlavios abia după ce averea e pusă bine în lada de fier. Pentru a câștiga această avere, el nu se sfiește de nici un mijloc și oricare-i permis după opinia lui, moral sau imoral, onest sau malonest, drept sau criminal. (V. R. Henke, Rumanen, pag. 37, 38).

*Din cele ce preced d. N. Xenopulos se va fi convins cât de puțin mă poate atinge ori supăra ceea ce spune despre mine. D-sa îmi face onoarea de a-mi batjocori scrierile. [Î]i pot spune că singura insultă gravă ce mi-ar putea-o aduce ar fi de-a mă lăuda în coloanele „**Pseudo-Românului**”. Lauda în acel organ, pentru care însuși numele poporului nostru e o marfă ce se vinde pe 20 bani numărul, o asemenea laudă m-ar face să mă îndoiesc de mine însumi și să cred c-am început a fi de-o teapă intelectuală și morală cu roșii. Și aceasta m-ar durea, căci nu știu să fi*

greșit ceva lui Dumnezeu și oamenilor pentru a merita o atât de amară pedeapsă. Pentru a mă curăți de vina de a fi lăudat în organul în care a fost lăudați și cei ce și-au înfrânt până și jurământul și onoarea militară la 11 februarie ar trebui să intru în sfântul fluviu Gange și să mă închin, recitând imne ale Vedelor, scrise în sfintele începuturi, când omul era încă adevărat ca natura și natura adevărată ca omul.”

M. Eminescu [8 aprilie 1882]

9. "Un caz de patologie cerebrală": Un nou semnal privind iminenta internare în azil a lui Eminescu !

La această ieșire de o urgie apocaliptică a lui Eminescu, N. Xenopol îi răspunde într-un articol din 5 mai 1882:

Un caz de patologie cerebrală¹⁰⁴

*"Să mai râdem puțin împreună cu cititorii noștri: e vorba de d. M. Eminovici. În **Românul** de la 7 februarie am făcut o dare de seamă despre nuvelele domnului Slavici, cât se poate de măgulitoare pentru acest autor, atât de măgulitoare încât ziarul "**Biserica și Școala**" din Arad salutând cu mândrie lucrarea "fiului comitatului Arad" nu a putut să-l laude mai bine decât reproducând propriile noastre cuvinte.*

*Ca răspuns la critica noastră, d. Eminovici ne atacă personal în două articole din "**Timpul**". Și de ce oare d. Eminovici s-a supărat atât de grozav ? Să fie oare fiindcă am spus că d-l Slavici face greșeli uneori ? numai pentru atâta lucru ne tratează d. Eminovici de străin, de dușman al românismului și aruncă injurii până și părinților mei ?*

¹⁰⁴ "Telegraphul de București", Seria 1, 12, nr. 2995, 5 mai 1882, p.3-4

Ne întrebăm de unde provine această supărare, această surescitațiune nervoasă ne-mai pomenită ?

În răspunsul nostru din "Telegraphul" am spus că "nu mai încapе îndoială că la un asemenea individ oari-cari circumvoluții cerebrale trebuie să se fi dezvoltat într-un mod cu totul anormal".

Ziceam cu totul căci cazuri ca acele ale d-lui Eminovici sunt foarte rare. Avem până acum pe omul care se crede cocoș, pe acela care-și închipuiește că este o umbrelă și stă toată ziua într-un ungher, pentru a se usca etc...dar pe omul care se crede român și vorbește de sângele "strămoșilor", de "mândria sa de rasă", fiindcă și-a schimbat terminația numelui din ovici în escu, "aceasta nu s-a mai văzut".

Aceasta v-a supărat, onorabile, iar nu critica noastră literară, v-ați supărat văzând că se dau la iveală niște lucruri "qu'on ne se dit qu' á soi-même". Dovadă că am lovit bine și drept este că mergeți până a zice: "aceasta nu mă oprește de a fi nu numai dintr-o familie nu numai română ci și nobilă "neam de neamul ei" (?!). Originea d-voastre poate să fie nobilă, domnule baron, dar română nici o dată, căci d-voastră însuși, răspunzându-ne la aluziunea ce făcusem despre strămoșii esceleței voastre, ne spuneți: "nu e nici un pericol pentru Români de a-și asimila rase tinere (e vorba de d-sa) de ori ce origine ar fi, dar un pericol mare de a asimila rase bătrâne (e vorba de mine)."

Dacă am voi să mănjm răspunsul nostru cu amănunțimi ca acele cuprinse în articolul d-lui baron Eminovici, am putea dovedi că pe lângă rasa cea tânără, pe care nu o tăgăduiește nici d-sa, mai există o rasă (din care face parte și d. Simionovici, alias Simionescu, senator de Roman), de o antichitate cât se poate de respectabilă, care au concurat de o potrivă

la aparițiunea d-lui baron Eminovici în purele regiuni ale autohtonismului românesc.

Și nici că se putea să fie de alt fel.

Când citești mai îndelung ziarul "Timpul" ești lovit de îngrămădirea de insulte ce-l împodobesc în fiecare zi. Și toate acele insulte nu au decât eternul refren: voi (partita liberală) nu sunteți români, sunteți niște venetici, o adunătură de plebe străină, nu aveți simțăminte pentru țară, sunteți dușmani ai românismului și așa mai departe.

Numele fiecăruia e exploatat în modul cel mai infam; însăși viața privată nu este la adăpostul clevetirei și familiile cele mai onorabile din țară sunt lovite în ce au mai scump, în onoarea copiilor lor.

Pentru ca cineva să simtă nevoia de a face atâta paradă de românism, trebuie desigur să aibă ceva pe conștiință, căci asemenea exaltație de ură, o exploatare atât de înverșunată a simțămintelor românești nu se poate întâlni decât la renegați.

Nu am scris aceste rânduri numai pentru a întreține publicul despre d-l baron Eminovici; lucrarea noastră ar fi stearpă dacă nu am arăta învățăturile mai generale ce trebuie să tragem din cazul special pe care l-am examinat.

Orice om de bine va fi întristat când va vedea înverșunarea la care au ajuns luptele politice în țara noastră. Din lipsa de principii, de idei sănătoase, de organizare, mulți sunt nevoiți a-și mărgini activitatea lor politică numai la injurii. În partita conservatoare, reprezentată de ziarul "Timpul", această tendință a ajuns la paroxism, așa încât nici o nevinovată critică literară nu poate fi ferită de suflarea otrăvitoare a politicii de injurii.

Nu ne mirăm de aceasta.

Pentru o partidă, care nu reprezintă nici o idee, nici o sistemă de organizare, al cărei rol se mărginește numai întru a nega totul, și a cărei ideal stă în trecut, lupta de principii devine foarte grea. Neavând nici un mijloc de a combate principiile partitei adverse, singurul mijloc de luptă ce-i mai rămâne este injuria personală, denigrarea oamenilor, calomnia prefăcută în sistem politic. Nimic nu scapă de această epidemie de coloanele ziarului "Timpul": articole de fond, cronici, critici toate pornesc din același izvor al neputinței.

Veșnici oposanți ai tuturor curentelor naționale, apărători ai tuturor abuzurilor și privilegiilor, românii de-al-de baronului Eminovici, din partita conservatoare, se făcu apărătorii țăranului român în critici literare; dar când e vorba de țăranul adevărat, de carne și oase, de marea majoritate a poporului român, el îl strivesc în picioare. Dacă aceștia sunt români adevărați, dacă ei sunt patrioți și oameni cu durere de țară, atunci desigur cuvintele venetici și strein și-au schimbat înțelesul în această țară".

Nicu Xenopol

10. Hei, domnule Eminescu....

La această gâlceavă, care ar părea că implică două orgolii personale pornite la o harță degenerată, intervine și un jurnalist, S. Moscu, a cărui inspirație devine vizibilă sub forma unei intervenții în chestiune, publicând în același ziar al lui I. C. Fundescu, exact pe 8 aprilie, când Eminescu tipărea în "Timpul" fulminantul articol "*Materialuri etnologice....*", o replică sau mai bine zis un răspuns care însă se referă la articolul tipărit de Eminescu în "Timpul", la data de 28 martie 1882.

Acest articol abundă, de asemenea, în expresii dure, unele cu caracter antisemit, altele xenofobe, adresate lui Eminescu.

Un răspuns¹⁰⁵

*Purceluș cu coada sfredel
Și cu bețe în loc de labă,
Cum mai bine i se șede
Unui purceluș de treabă.*

Arta Poetică (Sic !) Eminescu¹⁰⁶

*"D-I M. Eminescu vrând să ne arate că nu în toate zilele sunt Paștile, Duminică 28 Martie, după ce ciocni un ou roșu cu conaționalul d-sale, d-I Ion Slavici și după ce se dedulci în toate chipurile la Enache birtașul și la alții, luă condeiul de după ureche și începu a asvârli cu noroiul în care domnia sa se scaldă vecnic cu mare parapon asupra revistei literare din București **"Literatorul"**.*

După ce ia într-un articol bibliografic și își ridică pe conaționalul său până în slăvi, din regiunile acelea înalte se scufundă într-o baltă cu noroi și încearcă a înoroia, - spoindu-se.

*Slavici, Chibici, Gaschter, Cremnitz, Eminovici (transformat în Eminescu), Buttă, Carageali etc sunt nume de scriitori în limba românească, deși numai nume românești nu pot fi; fie-căruia, care va fi citit **"Convorbirile Literare"** de la Iași și **"Timpul"** de la București, îi sunt de-sigur cunoscute. Am citat aceste nume spre a sdrobi înjurăturile ce d-I Eminescu aruncă suregiește asupra literatorilor de la **"Literatorul"**, numindu-i **"Un tineret semi-străin"**, - revistă în care figurează nume ca al*

¹⁰⁵ Articolele de polemică și critică literară subscrise de autori nu cad sub răspunderea Redacțiunii, cu toate că uneori ea poate împărtăși chiar opiniunile ce se emit printrînsele. Nota Redacțiunii

¹⁰⁶ "Telegraphul de Bucuresci", Seria 1, 12, nr. 2973, 8 aprilie 1882, p.3

lui Sion, Macedonschi, Zamfirescu, Ventură, Drăgulănescu, Moscu, Bozoianu, Stoenescu, Racoviță, Matilda Poni, Velescu etc care numai bulgărești ori turcești nu pot fi. Poate că se va fi orientat domnia sa de numele lui Nizet, Chardon, Cohen Papazoglu etc care au scris în limbile: franceză, elină, italiană etc. **"Literatorul"** tinzând a deveni o revistă deschisă tuturor literaturilor. În orice caz, e mai bine să fii Semi străin decât strein de tot.

Că revista **"Literatorul"** își duce cititorii prin locuri malfamate sub pretextul de a face poemuri a la Alfred de Musset, Hei ! Domnule Eminescu, lumea s-a săturat de versuri ca "Purceluș cu coada sfredel" etc și scriitorii moderni caută a vedea suferința, a vedea nepăsarea, mizeria, indiferența, corupția, nefericirea pe care în secolul actual omul simțitor le întâlnește la orice pas. Scriitorii **"Literaturului"** e foarte adevărat că, nu se plimbă ca d- sa prin grădini cu praz și cu gulii... Ei n-au obicei a fura de la popor și punându-le floricele să se împodobească cu ele... Apropo de Alfred de Musset (fiindcă aduseși vorba) trebuie să-l fi citit; lecțiuni de limba franceză trebuie să fi luat de la d-l Bonifaciu Florescu, ar trebui însă să mai luați multe ca să-l înțelegeți, căci stilul ce d-voastră întrebuițează denotă lipsa completă de educațiune.

Pretinși autori cu malonestitatea lor plagiară și cu obrăsnicia cu care ei pe ei însuși se proclamă mari autori, mai zice d-l Eminescu. Mă întreb la aceste cuvinte grosolane, în ce cârciumă pare își va fi putut turti fesul d- nia sa ? sau în caz contrariu, unde oare îi ar fi locul ?... căci vă întreb pe d-voastră, ce puteți crede de un oarecine, care vine fără probă, fără bănuială măcar, să acuze o pleiadă întreagă aruncându-i epitete ca malonești, plagiatori, obrasnici, pretinți autori, etc ? Eu unul las la aprecierea cititorilor să-i găsească locul ce va crede că merită.

Termină în fine domnia sa prin a-i numi pe cei de la "Literatorul" Catări intelectuali și o seamă dintre ei împodobiți cu medalia Bene-Merenti;

Cât despre cuvântul catări intelectuali îi voi spune că e mai preferabil a fi catâr și de a nu fi rămas măgar cu urechile lungi !...

Despre Bene – Merenti¹⁰⁷; aici am voit să ajung.

Hei domnule Eminescu, ai luat-o înainte, măi frate, te-ai agățat d-ta de această decorație, în loc să se agațe ea de d-ta !... cunoaștem noi chichița d-tale, oftează cam mulți după dânsa și apoi paraponul D-voastre a luat naștere din "Noaptea de Februarie", poezie a d-lui Al. A. Macedonschi, care a plăcut atât d-lui Maiorescu, d-lui Alecsandri, și mai ales d-lui Hajdeu și Ureche, și la câți și la câți alții.¹⁰⁸ Așa e legea naturii, d-le Eminescu, unii cădem, alții ne ridicăm, nu trebuie cu toate acestea să vii d-ta, să faci din negru alb, și din alb negru, căci un proverb român, zice: "Apa curge, pietrele rămân" !

O singură întrebare și termin. Mă rog, matale, îți place când vezi la noi în țară că se prăsesc ca ciupercile evreii, cu mască de francezi sau chiar de români neaoși, Nemții cu titluri de artiști de prin conservatoare și știu și eu ce mai ce, Bulgari și Turci care din zarzavagii ori bragagii se făcu mai întâi sufleri și mai la urmă devin poeți și scriitorieminenți ?...eu, drept e ? frumos e ? De ce nu stau mai bine în țara lor dacă sunt geniuri precum se afișează aici la noi pe când la ei talentul se plătește însutit ? De ce oare vin să caute a întuneca talentele române ?"

S. Moscu

¹⁰⁷ În anul 1882 Macedonschi era deținătorul medaliei "Bene Merente", pe care Eminescu o refuzase, după cum știm.

¹⁰⁸ După citirea poeziei lui Macedonschi, în casa lui Maiorescu, apare o notiță în "Literatorul" nr. 7, din iunie 1882, în care autorul poeziei afirmă că "Eminescu, bulgarul, mă înjură zilnic în modul cel mai grozav".

S. Moscu ia astfel apărarea lui Macedonschi, ca răspuns la aluzia conținută în următorul pasaj, care îl vizează pe mentorul *"Literaturului"*: *"Unul abia sfârșește liceul, vine să vândă mărunțișuri și suliman la București, îi merge rău o negustorie și s-apucă de alta: de negustoria literară. Și acea fizionomie de frizor nu s-apucă doar să critice ceva de-o seamă cu el; nu, de Alecsandri se leagă."*

Însuși Macedonski reproduce în *"Literaturul"*, din Aprilie 1882 (p.240), articolul semnat de N. Xenopol în *"Telegraphul"*, unde i se recomanda lui Eminescu un loc de cură îndelungată la Mărcuța, în cazul în care redacția *"Timpului"* nu va fi găsită cumva mai potrivită acestui scop.

10. Eminescu înțelege mesajul secret: "Sunt bun de legat și de dus la Mărcuța".

Eminescu îi răspunde lui Nicu Xenopol, în numărul din *"Timpul"* (2 septembrie 1882), în articolul intitulat *"Metodă și reformă"*:

"Românul" și "Indépendance Roumaine" vorbesc de teorii bolnăvicioase, de institute filantropice, de medici speciali în priviri-ne. Să presupunem că așa ar fi. Că autorul acestor știri e nebun. E bun de legat și de dus la Mărcuța".

Încă o dată, putem spune, ideea izolării lui Eminescu într-un stabiliment medical¹⁰⁹ era o soluție deja ventilată în presa vremii, însuși Eminescu fiind la curent cu această strategie expusă public de către adversarii săi.

¹⁰⁹ Chiar T. Maiorescu evocă starea de așa zisă nebunie a lui Eminescu în *Jurnalul* său de însemnări, cu aproape o luna înainte de tragicul episod petrecut la 28 iunie 1883.

În continuare, reproducem din mss 2264 aceste însemnări făcute de Eminescu cu referire la Nicul Xenopol:

LA ADRESA D-LUI NICU XENOPOL

*"Criticul — **non emunctae naris**¹¹⁰ — de la „Pseudo - românul ”, d. Nicu Xenopol , scrie un lung articol în „Telegraful — Fundescu” în care se preface a se fi mîhnit pe-o dare de seamă a mea asupra ”Novelelor” lui Slavici în care am relevat și insolențele criticului de la „Românul”. Insolente , zicem, pentru că nu putem a îngădui ca oameni cari abia și-au șters praful de pe coate de-a doua zi să 'nceapă cu acea obraznică suficiență caracteristică grecilor și evreilor de-a se pronunța negativ asupra scrierilor unor oameni pe cari nici nu sunt în stare a-i pricepe. Se preface, zicem, a se supăra pe partea substanțială a dării noastre de seamă . Într-această unică privire vă doare pe toți, fie faraonul cel dentăi de la „Tel[egrafu]l ” fie criticul **non emunctae naris** de la „Pseudo - românul ” d. Nicu Xenopol supărat în care i-am relevat inițial pentru că nu vedem pentru ce am îngădui de-a contesta după despr darea no[astră de seamă]*

¹¹⁰ "Emunctae Naris" (Horățiu, Satire, I, 4,8) "Nas bun"; Punând particula **Non** înaintea expresiei, aceasta capătă sensul: N. Xenopol nu este o inteligență ascuțită, nu are o intuiție rapidă și sigură, nu poate prezice evenimentele.

11. " Singura invenție pe seama mea, neadevărată dar având o umbră de probabilitate, e că aș fi armean de origine ..."

Tot în manuscrisul 2264 se găsește și acest fragment, din care se observă că nici Eminescu nu este scutit de apelative xenofobe, legate de originea sa etnică¹¹¹. Dar Eminescu își asigură cititorii că, în această privință a originii etnice, "tot ce scorește despre originea mea sunt pure minciuni, iscodite de-o fantazie bolnăvicioasă".

[„D. XENOPOL NE VA DA DECI VOIE...”]

"D. Xenopol ne va da deci voie a releva o cestiune care nu privește publicul. Orice - ar inventa și dumnealui și „**Telegraful**” despre terminația numelor sau despre originea mea, asta nu oprește pe părintele meu de-a fi fost boier moldovenesc, nici fie cu bănat, proprietar de moșie, alegător în colegiul I și în rând cu neamuri cari fără îndoială se pot urmări pîn-în timpul lui Alexandru cel Bun. Pe de altă parte, orice aș zice în bine sau rău despre d. Nicu Xenopol, asta nu oprește ca părintele său să fi fost îngrijitor al temniței din Iași și străin, ni se pare ovrei de origine, în orice caz român [nu]. Ierte-mă d. Xenopol, dar realitățile acestea, or fi având importanță ori nu, e totuși o realitate cunoscută de toată [lumea] în sfera noastră, care nu se poate schimba. Așadar, tot ce scorește despre originea mea sunt pure minciuni, iscodite de-o fantazie bolnăvicioasă, precum și trebuie s-o aibă un redactor al „**Pseudo-Românului**”. Singura invenție pe seama mea, neadevărată dar având o umbră de probabilitate, e că aș fi armean de origine , un lucru care nu m-ar supăra deloc, de vreme ce armenii sunt mai vechi în țara noastră decât chiar

¹¹¹ Mss 2264: " Singura invenție pe seama mea, neadevărată dar având o umbră de probabilitate, **e că aș fi armean de origine** , un lucru care nu m-ar supăra deloc, de vreme ce armenii sunt mai vechi în țara noastră decât chiar Dragoș al Maramureșului. Dar chiar această supoziție e gratuită."

Dragoș al Maramureșului. Dar chiar această supoziție e gratuită; și se bazează pe faptul că sunt originar din Botoșani, [în care] colonia armeană e din secolul al treisprezecelea. pătura superpusă de societatea celor cu cari zice oare răp . plebe străină și semistrăină care stăpânește azi România. D. C. A. Rosetti va fi făcând parte din, s-adună, se potrivește, din societatea română nu face parte, să ne ierte dnialui. Ce-ar daca d. C. A. Rosetti s-ar pretinde dintr-o societate cu el? El ai cărui strămoși fusese sub Mircea cel Mare, sub Matei Basarab, sub cel din urmă din Basarabi — Constantin Vodă? Ce-ar zice când i s-ar s' aseamănă Nasturel - Herăscu cancelari...”

12.” Cu cenușeri de arhive și cancelarii nu discutăm asemenea materii..”.

Eminescu este țintuit la zidul infamiei cu argumente de ordin xenofob și de către alți confrăți jurnaliști, chiar înainte de izbucnirea polemicii cu Nicu Xenopol. Dăm mai jos un exemplu, pentru a se vedea că arma *”originii etnice”* ne-românești era mânăuită frecvent în epocă, în ziaristica vremii, cu multă perseverență de unii confrăți.

În însemnările , datate 29 octombrie 1881, aflăm că N. Bassarabescu, cel din cauza căruia Eminescu și-a dat demisia din redacția ziarului *”Timpul”*, îl acuza pe redactorul șef al acestui ziar ca fiind **”bulgar din Brăila”**:

[„D. N. BASARABESCU, PÂNĂ MAI IERI..."]

*”D.N. Basarabescu, până mai ieri slujbaş al statului, fiind dat afară din slujbă, a găsit de cuviință să scoată o gazetă de opoziție. Nedepriși a lua în serios politica paraponisiților, n-am dat nici o atenție încercărilor stilistice ale lui Nae Postuleanu¹¹², proprii poate pentru a fi citite de Millo, cu arta de-a apăsa asupra neologismilor neînțeleși și a escentricităților retorice, decât de-a lumina publicul în vro cestiune oarecare. În unul din cele din urmă numere d. N. Basarabescu se încumetă a consacra chiar un articol teoriei noastre etnologice. Ne pare rău că trebuie să-i luăm pentru totdeauna speranța că vom discuta vreodată cu d-sa vro cestiune generală, de orice natură ar fi, etnologică, istorică sau politică, pentru cuvântul practic că cu cenușeri de arhive și cancelarii nu discutăm asemenea materii. Tot atât de puțin ne pasă de tonul în cari scriitori de teapa aceasta sunt obicinuiți a îmbrăca puținătatea lor, căci n-ar fi ei dacă n-ar fi așa cum sunt. Ceartă cu Dumnezeu pentru c-a umplut lumea cu ce-a putut nu începem. **Dar în acel articol d. N. Basarabescu mai susține că redactorul „Timpului” ar fi bulgar de la Brăila.** Lucrul acesta privindu-ne personal pe noi, iar nu teoria etnologică, [î]i putem spune verde d-lui Basarabescu că minte pur și simplu. [29 octombrie 1881]”*

În încheiere, putem spune că este prea multă patimă din partea alianței ideologice antieminesciene și umilitor pentru memoria lui Eminescu să se afirme că acesta a fost promotorul antisemitismului în această parte a Europei.

Eminescu a criticat xenocrația, dar nu a fost xenofob, a vituperat semidoctii, semianalfabeții, dar nu a fost antisemit !

¹¹² Este vorba de Nae Postuleanu, erou din cântoneta *”Paraponisitul”*, amintit de altfel și în *Amintiri de la Junimea din Iași*, de George Panu.

Iubindu-și nația, nu a disprețuit naționalitățile, astfel încât cenzurarea operei sale jurnalistice nu servește nimănui, afectând adevărul istoric.

Dan Toma Dulciu

Viena, 29.01.2017